

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Det smukke gymnastikskolekompleks

NISSUMSKE ÅRBØGER

1959

NISSUMSKE ÅRBØGER

UDGIVET AF

NØRRE NISSUM SEMINARIUMS
ELEVFORENING

UNDER REDAKTION AF
GUNNER ERIKSEN (43)

1959

CHRISTENSENS BOGTRYKKERI

STRUER 1960

Knud Eels maleri af forstander P. C. GJELSTRUP

Fotograferet af Sv. E. Abrahamsen (39)

Censorer i skiftende tider

Af forstander P. C. Gjelstrup

JEG har ikke selv fundet på emnet, der er angivet i overskriften; det har redaktøren, forøvrigt sekunderet af DÆMRINGS redaktør. Så må det jo håbes, at resultatet vil blive det fine emne værdigt; det skal jeg bestrebe mig for. Og for nu at få begyndt med begyndelsen vil jeg indlede med en orientering om censorernes tilblivelse.

De offentlige censorers virksomhed ved seminarierne er ikke af særlig gammel dato; det er først seminarieloven af 1894, der har skabt dem. Før den tid blev lærereksamen som bekendt aflagt for en særlig eksamenskommission, og det skete i København, Odense eller Århus. Enhver kunne frit fremstille sig til prøve for kommissionen, ikke blot de, der havde gennemgået et stats- eller privat seminarium, men også folk, der havde forberedt sig på egen hånd, eller som måske praktisk talt ikke havde forberedt sig, men nu gik op for at prøve lykken efter måske kun en måneds læsning eller så. Man kan godt forstå, at kommissionen under disse forhold blev temmelig blodtørstig, og at den så at sige lagde en stor slagtekniv synligt frem på det grønne bord og brugte den flittigt, mest naturligvis overfor de mange uretfærdige, men sikkert også tit overfor de retfærdige; når blodtørsten først var vakt gennem en række dårlige præstationer, ville kommissionen se mere blod, og det kom let til at gå ud over en del, der havde været en bedre skæbne værd. Rent galt blev det i det store mandefaldsår 1890, da ikke mindre end 60 % af kandidaterne blev nedslagtet. Det kom ikke til at gå stille af; der rejste sig en storm både i presse og i skolekredse, og eksamenskommissionens upopularitet steg til maksimum. Det var jo heller ikke nogen heldig ordning, at de unge skulle gå op et vildfremmed sted og bedømmes udelukkende af vildfremmede mennesker; men ondets rod var et andet sted; det bestod i den frie adgang til at gå op til lærereksamen; som den bekendte skolemand professor Kroman sagde: der behøvedes kun een kvalifikation for at indstille sig til lærereksamen: en vaccinationsattest. Kort og godt, forholdene omkring lærereksamen var i kaos, men som det gik i tidernes morgen, at kosmos, den ordnede verden, fremstod af kaos,

således også her. Resultatet af den store storm blev seminarieloven af 1894. Den bragte først og fremmest selve uddannelsen ind i faste rammer; ingen kunne nu indstilles til eksamen uden i forvejen at have bestået en kontrolleret optagelsesprøve og derefter gennemgået det treårige seminarium. Tillige forandrede den nye lov eksamensordningen. Eksamenskommissionen afgik ved døden, og de sørgende, der fulgte den til graven, kunne sikkert tælles på een hånd. I stedet blev prøven flyttet til seminarierne, statens såvel som de anerkendte private, og den foregik her under et samvirke mellem offentlig beskikkede censorer i alle fag og seminariets faglærere. Formelt lå overvægten hos censorerne; det var dem, der gav opgaverne; tilmed var nogle af fagene, regning, dansk, praktik og religion, ophøjet til hovedfag med to censorer. Reelt fik faglæreren dog nok forspringet, da det var ham, der skulle eksaminere. Det er indlysende, at der med denne nyordning kunne blive en anden og bedre atmosfære i eksamenslokalet; censorerne kunne sidde der med den trygge bevidsthed, at alle eksaminanderne havde gennemgået den fulde uddannelse, og for eleverne var det hjemligt, at prøven foregik i de vante omgivelser og med deres egne lærere som eksaminatorer. Slagtekniven var forsvundet, og dumpeprocenten faldt fra de 60 % til ca. nul.

Nu var altså censorinstitutionen skabt. Hvordan kom den så til at se ud, og hvordan fungerede den?

På begge spørgsmål må man svare: særdeles godt. Nu først censor-kollegiets udseende. Kollegiet kom til at ligge i et højt plan; det blev faktisk en repræsentation af hele det danske undervisningsvæsen fra rod til top. Enkelte kom fra højskolen, flere fra folkeskolen, endnu flere fra gymnasierne, men flest fra universitetet. Når jeg nævner folkeskolen, vil jeg her indskyde en parantes. Ved siden af censorerne ved afgangseksamen var der også i mange år de såkaldte »små censorer«, som ministeriet udnævnte og sendte til seminarierne til bedømmelse af optagelsesprøven. Der kom hvert sted et hold på måske 4-5, som i løbet af nogle dage besørgede censuren ved optagelsesprøven. De var stort set allesammen fra folkeskolen, og det var dygtige folk. Da seminarieforsstander Byskov sidst i tyverne blev undervisningsminister, afskaffede han de små censorer, som han fandt unødvendige; det var de sådan set også, da seminarierne godt kunne klare sagen selv, men med deres forsvinden gik faktisk en værdifuld kontakt med folkeskolen tabt for seminarierne.

Jeg vender tilbage til de »store censorer« og spørger, hvordan de så kom til at fungere. Jeg mener, at der må gives et meget positivt svar herpå, og betænker mig ikke på at sige, at censorerne gennem

årene har været et meget værdifuldt indslag i seminariernes gerning.

For det første skabte censorinstitutionen en ensartet bedømmelse over hele landet. Seminarierne var i mange år ikke større og var ikke flere, end at den samme kreds af »faste censorer«, suppleret med nogle »løse«, der dog også var temmelig »faste«, kunne nå rundt årlig eller dog jævnlig til alle seminarier, og det gav bedømmelsen stabilitet.

Heraf fulgte igen noget andet af værdi. Censorerne fik ved disse stadige besøg god lejlighed til at lære de forskellige steder at kende. Især var det af betydning, at censorerne og faglærerne mødtes. Der udviklede sig tit et personligt tillidsforhold mellem parterne, hvad igen skabte tryghed i eksamenslokalet. Mange frugtbare faglige drøftelser er år efter år ført under censorernes besøg; det kunne også hænde, at de tog en seminarielærer i videnskabens tjeneste, som da zoologen, professor Adolf Jensen, der på det tidspunkt var optaget af at studere musenes biologi, fik lærer Hansen til ude i Klosterhedens plantage at undersøge, om skovmusene åd fyrrekoglerne oppe i træerne eller først, når de – altså koglerne – var faldet ned; det første viste sig at være tilfældet. Det kunne naturligvis hænde, at en censor var mindre yndet, hvad jeg fik et ganske pudsigt eksempel på, da jeg med denne artikel for øje gennemgik eksamensplanerne for seminarierne op gennem årene. Jeg stødte her i en af årgangene på en »løs« censor, der var ansat til 2–3 seminarier, deriblandt Nr. Nissum. Eksemplaret af heftet må have været fremlagt på læsestuen; de pågældende linjer var nemlig sat i en sørgerand, og ved siden af stod der ordet »bet«. Kritikken var nu i dette tilfælde efter min mening uberegtiget, da vedkommende censor var en absolut dygtig og retsindig mand. Men i hvert tilfælde hørte den kritiske indstilling overfor en censor til undtagelserne; som regel var forholdet det bedste, og navnlig vil jeg fremhæve værdien af kontakten med folkeskolens og med universitetets folk, de første for deres erfaringer fra det praktiske liv, de sidste for deres dybtgående viden.

Endelig vil jeg som det tredje nævne det festlige moment. Der kunne virkelig være festivitas over eksamenstiden, især på Nr. Nissum, hvor censorerne i mange år plejede at bo i forstanderhjemmet. Samlingspunktet var det store frokostbord, hvor censorer og faglærere mødtes med en omsorgsfuld værtinde for bordenden, og utalige er de kopper aftenkaffe, der er drukket ved besøg i lærerhjemmene; jeg husker således en romantisk aften, hvor vi sad i lærer Kirkegårds have med den tændte petroleumslampe på bordet – en sjælden oplevelse i det blæsende Vestjylland. Der faldt naturligvis et stort slid af til værtinden i forstanderhjemmet, og det kunne være

anstrengende med værtspligterne, især når censorerne om aftenen satte sig hyggeligt til rette og ikke ville i seng; der var jo nemlig også andre ting, der skulle passes end at være hotelvært. Men festligt var det, og disse lange censorbesøg har utvivlsomt også haft deres betydning i retning af at skabe kendskab og tillid til seminariet, og personlige forbindelser, ja venskaber, blev knyttet. Senere, da vi blev ældre, og kommunikationerne blev lettere, måtte vi lette en del af al denne repræsentation af os og lade censorerne bo i Struer eller Lemvig, så samværet blev begrænset til arbejdet og de obligate frokoster.

Jeg har nu søgt i store træk at tegne et billede af censorernes færden på seminariet, men læserne ville jo nok blive noget skuffet, hvis jeg ikke belyste billedet ved at drage et og andet frem vedrørende enkelte af disse gæster. Det går jeg derfor nu over til.

Mange skikkelser drog forbi mit blik, og mange minder meldte sig, da jeg gennemgik de førnævnte eksamensplaner og skrev de mange år-gange af censorer ind på min liste. Når jeg nu øser et og andet op af dette mindernes væld, bemærker jeg på forhånd, at jeg vil holde mig til de afdøde, dels for at begrænse det store stof, dels for også at få det på en vis afstand. Og så håber jeg at kunne gribe de rigtige ting ud af bunken, så de snapshots, jeg viser – andet kan det jo ikke blive – må give et virkeligt billede uden i nogen måde at træde de afdødes ære for nær. Det bliver løst og fast, snart mere muntert, snart mere alvorligt, men forhåbentlig sådan, at en linje tegner sig.

Jeg begynder med mine egne fag, religion og i tyverne tillige historie. Fra de første år må jeg især nævne pastor Carstensen, der døde som præst ved Vartov. Han var en rigt begavet, åndfuld personlighed med originale tanker, og han havde en mærkelig evne til at tage mennesker på kornet; i de 15–20 minutter, en eksamination varede, kunne han nå at danne sig et forbavsende træfsikkert billede af hele personen; jeg husker, hvordan han engang, da vi havde en mand oppe, som i en aldeles ensformig tone og uden at fortrække en mine afleverede sin visdom, bøjede sig over imod mig og hviskede: »Er den mand skåret i træ?«; det var netop det, han var. Hans medcensor var nogle gange den fhv. undervisningsminister, provst M. C. B. Nielsen, som dengang var gammel og temmelig tunghør; jeg glemmer ikke den fine måde, hvorpå Carstensen forstod at drage ham ind i, hvad der skete, så han ikke skulle føle sin skavank for meget. Samme M. C. B. Nielsen kom jeg ikke på nærmere hold, men han har dog engang været mig til gavn ved sin kritik af mig. Under en censur, hvor jeg ikke rigtig ville ud af hulen med min bedømmelse, sagde han til mig: »Deres karakterer er for svævende!«; deraf lærte jeg, at man hellere må

foreslå sin karakter klart og præcist, selv om den skulle ramme lidt skævt, end udtrykke sig i det svævende, og det har jeg senere søgt at huske.

En anden religionscensor noget senere var fhv. seminarieførstander Stig Bredstrup, Jonstrup, en herlig mand, fuld af hjertevarme og temperament; med ham var man straks på bølgelængde. Han hørte til Ch. Dickens menighed, og vi bad ham engang til adspredelse fra eksamenslæsningen holde et foredrag om »Børneskikkelser hos Dickens«, det blev gjort strålende og veloplagt. Ved et senere besøg bad vi ham gentage foredraget; talen var den samme, men denne gang var det en gammel og træt mand, der stod på talerstolen. Alderens lov var ved at gøre sig gældende, som det vil ske for enhver af os, om vi lever.

Adskilligt flere af religionscensorerne kunne jeg nævne, som den venlige dr., provst Villtoft, den lige så vittige som melankolske pastor Blessing eller den livlige, islandskyndige dr. Arne Møller; i sine tidligere år havde han været nabopræst til Asschenfeldt-Hansen, der var lige så ivrig missionsmand, som Arne Møller var grundtvigianer; jeg husker, at sidstnævnte engang sagde, halvt i spøg, men dog ikke uden alvor, at han nok troede, at A-H. havde ham anbragt et sted ikke så langt fra Helvede. Inden vi forlader religionen, skal der lige en godte i posen. Blandt censorerne var nogle gange dr. F. L. Østrup, der for ikke længe siden døde som Danmarks ældste præst. Han ville i sandhed sine medmennesker alt godt og kun godt. Også for mig nærrede han omsorg, og det viste han et år ved at ivre for, at jeg burde gifte mig: han havde endda udset pigen til mig. Det var en elev på Ribe seminarium, som han mente ville egne sig udmærket; jeg tror endda, han havde hendes billede med, som han viste mig. Om han har foretaget den tilsvarende strategiske manøvre i Ribe, ved jeg ikke; der skete i hvert fald ingen tilnærmelser fra nogen af siderne; dr. Østrups anstrengelser var spildte Guds ord på Ballelars, men meningen var god nok.

Som jeg før nævned, førte jeg i min første årrække også op i historie, og her fik jeg ved den første karakter i den første censur en spand koldt vand over mit unge hoved. En kvindelig elev lagde for i faget og klarede sig såre beskedent. Så kom censuren. »g«, sagde jeg. »tg«, sagde censor, en skoleinspektør Lundbye; jeg havde altså ramt helt uden for skiven. Det var jo en mindre heldig start, men næste år fik jeg oprejsning. Da havde jeg som censor den senere udenrigsminister, dr. Moltesen. På vejen over til eksamenslokalet ville han trøste den unge eksaminator, og det gjorde han ved at sige: »De skal ikke føle Dem besværet ved at have mig til censor« – en udtalelse,

der ikke just lød af ydmyghed, men som for ham, den stoute sønderjyde, faldt ganske naturlig og ingenlunde udsprang af hovmod. Men da formiddagens eksaminationer var overstået, og vi sammen vandrede tilbage til frokostbordet, lød det anderledes; da sagde han: »Jeg tager jo ganske fejl; jeg plejer ikke at ynde disse teologer, der giver sig af med historie, men De underviser jo som en cand. mag. i historie!« Denne gang var det altså mig, der kunne knejse lidt med nakken; hans ord var mig faktisk til opmuntring, og man kan af historien lære, at et anerkendende ord til en begynder kan være denne en god hjælp. Dr. Moltesen var i det hele en mand, jeg satte stor pris på, og med hvem jeg kunne tale om mange ting.

Inden vi kommer for langt bort fra kirkens mænd, vil jeg præsentere læserne for den sikkert berømmeligste af alle tiders censorer, sanginspektør, organist og professor J. H. Nebelong. I mangfoldige år besøgte han seminariet som censor i sang og musik, og de gamle ved at berette, med hvilken anstand han ankom; det skete i åben landdau er fra Struer over Rimmer strand, men det var før min tid. Endnu i sin høje alderdom, da han forlængst var afgået som sanginspektør og var et stykke oppe i 80erne, var han ude som censor, de to sidste gange kun to steder: Gjedved og Nr. Nissum, ejendommeligt nok, da det dengang var to yderst forskellige steder; i Gjedved kunne han pleje sin l'hombre og i Nissum vise sig fra den mere kirkelige side; jeg tror faktisk, at han befandt sig lige godt og var lige velkommen begge steder. I forvejen havde professor Larsen spurgt de to seminarier, om vi ville modtage ham som censor, hvad vi gerne ville. Vi satte i virkeligheden pris på gamle Nebelong; han var en barnlig kunstnernatur; som sådan skulle man blot tage ham. Han gjorde sig også al flid for at være aldeles artig; han bandede f. eks. ikke; hvis en sjælden gang et lille »sgu« slap ham af munden, slog samvittigheden ham straks, og han så over på min søster eller mig for at konstatere, om det var blevet bemærket. Nogen nem censor var han ikke altid. Hans bedømmelse kunne være påvirket af hans øjeblikkelige stemning, og eksaminator, hr. Rønning-Møller, kunne have sit hyre med at skaffe balance i tingene; det var han imidlertid den rette til; han var ikke bange for Nebelong, og det kunne denne bedst lide. For kvindelig charme var Nebelong ikke blind, heller ikke for det modsatte. Engang havde en kvindelig elev været oppe og klaret sig pænt; alligevel havde Nebelong en lav karakter til hende ved censuren, og han blev ved sit trods musiklærerens protest: »Hvad var det også for filipenser, hun havde i nakken?«, argumenterede han. Jeg tror dog sikkert, at enden blev, som musiklæreren ville det.

Men nu kommer der en kostelig historie om Nebelong, og den er historisk; skulle nogen kende den, kan den tåle at blive frisket op. Den er fra 1920, genforeningsåret med Sønderjylland. Sangeksamen var forlængst ansat til 9. juli, men nu ville skæbnen, at just den dag blev bestemt til de store genforeningsfestligheder over hele landet. Overalt vajede flagene, om formiddagen underskrev kongen genforeningstraktaten, og om eftermiddagen var der festgudstjeneste i alle kirker. Det var der også i Nr. Nissum, men uden kirkens organist, hr. Rønning-Møller. Det havde sin forklaring deri, at Nebelong trods forskellige henstillinger hårdnakket holdt på, at eksamen, hvor hr. Møller var eksaminator, skulle gå sin gang; heller ikke en henvisning til, at hr. Møller var organist, hjalp. Hvorfor Nebelong stillede sig sådan og begik denne meget grove taktløshed, er ikke godt at vide; man har gættet på, at det var en lille »tak for sidst« til sognepræsten, pastor Agger, der vist engang havde stillet sig uinteresseret til en kirkekoncert, Nebelong ville afholde i Nexø, hvor Agger i sin tid havde været præst. Nok om det, sangeksamen gik sin gang, mens hele landet festede, og i Nr. Nissum Kirke måtte man hjælpe sig uden sin organist og nøjes med en tilfældig elev.

Det var dramaets første akt, men flere fulgte. Et par dage efter indeholdt »Lemvig Avis« en opsats på en halv spalte, underskrevet »En nissumbo«, med et kraftigt angreb på Nebelong for hans optræden ved denne lejlighed; for nogle dage siden fandt jeg den frem og læste den igen i avissamlingen på Lemvig centralbibliotek, og den er ikke falmet, men virker lige frisk fra fad nu 40 år efter. Med fede typer lyder overskriften: En oprørende og usømmelig hensynsløshed« og så følger en farverig skildring af, at menighedens organist ikke var til stede ved genforeningsgudstjenesten; derefter omtales de bitre bemærkninger, der bagefter faldt, da man udenfor kirken fik forklaringen; yderligere stilles Nebelongs optræden i relief ved en bemærkning om, at de andre censorer selvfølgelig havde afbrudt eksamen og deltog i gudstjenesten. Og så slutter artiklen med følgende knald-effekt:

Men sanginspektøren, der forøvrigt nok har embede som organist ved en af Københavns kirker og tilmed er professor – han hindrede både elever og lærere i at deltage i vort lands største glædesfest – han håned menigheden i Nr. Nissum og hele det danske folk, af hvis brød han næres rundeligt.

Navnlig den sidste passus om den rundelige næring, en umiskendelig hentydning til professorens trivelige korpus, er jo en pragtblomst;

den var måske nok blevet noget mindre iøjnefaldende arrangeret, hvis forfatteren havde villet navngive sig, men man kan vel derom sige, at som man råber i skoven, får man svar; taget som helhed er artiklen fuldstændig rammende og velbegrundet. Den blev da også bemærket af mange og gik fra Lemvig avis videre til andre blade; den kom også Nebelong for øre.

Hermed står vi ved tredje akt, som foregik på seminariet 29. juli, da censorernes formand, professor N. A. Larsen, var ankommet hertil som censor i pædagogik. Lige før eksamen skulle begynde, overrakte eksaminator, lærer Hansen, professoren hans lige ankomne post, hvad der viste sig at være en letsindig handling. Eksaminationen gik i gang, og alt imens tog professoren fat på sin post. Virkningen meldte sig omgående og blev den, at han hele formiddagen sad ved eksamensbordet, tavs som graven og bedsk som en eddikedunk, til liden både for den gode atmosfære i lokalet, forøvrigt også for karaktererne; for lærer Hansen, hvis eksamensstart i faget det var, var det jo heller ikke synderlig fornøjeligt. Forklaringen kom, da vi samledes til frokosten. Så snart professor Larsen trådte over forstanderboligens tærskel, henvendte han sig til mig med den meddelelse, at han havde fået brev fra Nebelong, hvori denne beklagede sig over den pågældende artikel, som vist også var vedlagt brevet. Professor Larsen lod mig tydeligt forstå, at han formodede, seminariet havde ansvar for artiklen. Her begik nu både professoren og jeg en fejl. Professoren, der vel næppe tørstede efter at udsætte sig for Nebelongs skarpe tunge, begik den fejl at springe over det ganske lave gærde, som hedder en ung forstander i sit første tjenesteår; i stedet burde han naturligvis have afvist Nebelong med den besked, at han ved sin udæskende optræden selv havde været ude om angrebet, og at det bedste ville være at lade sagen dø snarest i stilhed. *Min* fejl var den, at jeg ikke straks afviste sagen som avisens ansvar og ikke mit. I stedet blev udgangen den, at jeg efter en hastig undersøgelse lod aviserne tilgå en meddelelse om, at ingen af seminariets lærere eller elever efter mit skøn havde noget med den famøse artikel at gøre. Det kunne jeg med meget større sindsro gøre, som jeg med en til vished grænsende sandsynlighed var klar over, hvem forfatteren var, og at han ikke havde noget med seminariet at gøre. Dermed endte denne lille puniske krig, og jeg tror ikke, den nogetsteds efterlod sig sår, allermindst hos Nebelong; det eneste slemme var egentlig det med pædagogikeksamen.

Et lille efterspil et år eller to efter skal endnu med. Da kom Nebelong op til frokosten og fortalte mig, at han undervejs lige havde mødt en mand, der skulede så underligt til ham. »Hvorfor mon han

gjorde det, mon jeg har givet ham en dårlig karakter engang?» sagde han. Jeg lod Nebelong blive i troen, men grunden til skulingen var nok en anden; vedkommende var nemlig den formodede forfatter. Episoden har forøvrigt den interesse at vise Nebelongs skarpe intuitionsevne; den havde han; den var en del af hans kunstneriske udrustning.

Thi kunstner var Nebelong. Jeg fandt forleden frem et nodehefte med de åndelige sange, han havde komponeret og nu udgivet; det var i 3die udgave. På omslaget stod en dedikation til min søster, skrevet med hans særprægede, næsten flyvende håndskrift, og undertegnet »Deres ærbødige og hengivne J. H. Nebelong« – chevaleresk var jo den gamle herre. I dette hefte findes i hvert fald tre kendte melodier. Der er »Den store, hvide flok«, og her er vel Nebelongs melodi stadig den almindelig brugte. Så er der »Jesu dyrebare navn« og »Nu falmer skoven«; de er jo begge romantiske, følelsesfulde til det sentimentale, og går nu efterhånden ud af brug, men de har dog begge været meget benyttet og højt yndet. Når til denne kunstneriske indsats føjes Nebelongs iver for sangens fremme i den danske skole, bliver summen den, at der er mere, og mere væsentlige ting, at fortælle om professor Nebelong end de utallige anekdoter, harmløse, men temmelig ligegyldige, der lever efter ham. Jeg mindes ham med venlige tanker.

Jeg kan ikke nævne alle, jeg må snart slutte denne lille revu. Endnu dog nogle navne. Der er håndgerningsinspektøren gennem mange år, den statelige frk. Blom og den lige så statelige fysikcensur, fru dr. Meyer med hendes retsindighed og rolige myndighed. Eller den elskelige matematikcensur, professor Juel, om hvis legendariske distraktion så mange historier gik; tilføjes må, at han besad vidtrækkende interesser og omfattende viden også i de humanistiske fag. Hans eftermand som censor blev professor Mollerup, på hvis bord i gæsteværelset et Ny Testamente plejede at ligge fremme. Fra danskensuren nævner jeg den verdensberømte sprogforsker, professor Sandfeld, der ved sin fine humanitet og sin vide horisont med deraf følgende evne til at skelne mellem væsentligt og uvæsentligt altid bragte høj luft med sig i eksamenslokalet, og som under samværet bagefter udfoldede sit tørre lune i et væld af fyndord og anekdoter; med ham følte vi os i hjertelig kontakt på Nr. Nisum. Glemmes må heller ikke de to regnecensorer gennem mange år, skoleinspektør Halsteen og overlærer Petersen; hvor var de fornøjelige gæster at have. Jeg husker dem levende fra mit første år, 1920. De muntrede sig i haven: overlærer Petersen langede mursten op til 1ste sal på Borgen, hvor en altan var

ved at blive bygget, og hr. Halsteen greb en høle og slog et skår på græsplænen så lige, som var han fagmand; den kunst havde han øvet før. Og idet jeg nævner disse to regnecensorer, står jeg ved det sidste, jeg vil fortælle, og det bliver et mere alvorligt modstykke til den muntre historie om Nebelong og genforeningen.

Det var den 23. juli 1923. Da skulle eksamen i regning begynde; der var også andre censorer. Nebelong var på sin sidste dag, så var der danskensorerne, Rørdam og Agerskov, og endelig professor Larsen. Da overlærer Petersen – sådan hed stillingen jo dengang – ankom, følte han sig ikke vel; han led af en hjertefejl. Han overlod censuren til hr. Halsteen alene og gik i seng for at få hvile. Ingen af os tænkte dog på noget særlig alvorligt, og om aftenen var vi andre lidt ovre hos lærer Kirkegårds; herunder gik fru Kirkegård over til overlærer Petersen og gav ham omslag. Da vi kom hjem, bankede han på væggen til sin kollega; det var da blevet ringere med ham. Lægen blev tilkaldt; vi andre var kommet op og blev oppe. Tilstanden var da blevet så kritisk, at vi fik lægen til at blive resten af natten, og om morgenen eller formiddagen døde han; det hele forløb så hastigt, at overlærer Petersens nærmeste først kunne komme frem bagefter fra København. Om eftermiddagen samledes vi i et af klasseværelserne, hvor kisten var stillet hen; her blev holdt en kort højtidelighed, hvor bl. a. professor Larsen talte; han gik ud fra tolderens bøn: »Gud vær mig synder nådig« og sagde, at længere end til denne bøn kunne intet menneske komme. Så fulgte vi båren på vej, indtil Korinth, og dermed var disse oprivende timer, der havde gjort så stærkt indtryk på os alle, unge og ældre, til ende. Ejendommeligt var det at se den forskellige reaktion overfor døden, der her var trådt os så voldsomt i møde. Den afdødes hustru var fattet og stærk. Rørdam ser jeg endnu gå bag kisten med bøjet hoved og hele skikkelsen præget af dyb ærbødighed overfor dødens alvor; det var ikke for ingenting, han tilhørte en af vor kirkes bedste slægter gennem mange generationer. Ganske anderledes var virkningen på den anden danskensor, magister Agerskov. Han var ivrig spiritist; man kunne vel derfor have ventet, at han frit havde turdet stå overfor døden, men det modsatte var tilfældet; han blev helt ude af sig selv og rejste sin vej, bort fra død og eksamen. Vi så ham aldrig senere på Nr. Nissum, hvad så end grunden var.

Men hvad jeg først og fremmest husker fra dette bevægede døgn, er professor Larsens færd om natten, da vi var blevet kaldt op under overlærer Petersens alvorlige anfald. Vi sad i min stue, og stemningen var, som forståeligt er, tung og trykket. Da viste professor Larsen sig

som den sjælsstærke mand, der støttede os alle. Han var almindeligvis en behersket mand, men kunne nok nu og da fare så hurtigt frem, at han måtte gå lige så hurtigt tilbage, men den nat var der over hans væsen en forunderlig ro, som udstrålede til os andre; der faldt ikke mange ord, og ingen om død eller kristendom; alligevel forstod man, at her var en mand, som var fortrolig med begge dele. Det var den inderste kerne i hans personlighed, der den nat gav sig til kende, og når man blot een gang har set en sådan kerne, glemmer man det ikke; erindringer herom bliver stående i ens bevidsthed som det stærkeste minde om manden, mens meget andet blegner.

Da jeg begyndte på disse skiftende, hastige billeder, sagde jeg, at jeg håbede, en linje derigennem måtte tegne sig. Om det er lykkedes mig at få den tydeligt nok frem, ved jeg ikke, men linjen skulle i hvert fald være den, at der ved censorernes besøg er tilført seminarierne, også Nr. Nissum og også mig personlig mange impulser og en videre horisont. Det er et stort tal betydelige og karakteristiske mennesker, der her er gået ud og ind ad vore døre, og vi bør mindes dem med taknemmelighed.

Om så denne indflydelse vil virke lige så stærkt i fremtiden, er et andet spørgsmål; det tvivler jeg meget på. Seminarierne er blevet mange flere og langt større efter 54 loven; dertil kommer, at der kun i de færreste fag er beskikkede censorer, i de fleste besøger seminarierne selv hele prøven, eller der gives blot en udtalelse uden nogen prøve. Under disse forhold vil det sluttede censorkorps med den nære kontakt til seminarier og faglærere næsten være en saga blot.

Men sådan er jo livets gang; det er som i naturen og vore haver, hvor vi glæder os over væksterne, der spirer frem, vokser, udfolder sig med dejlige blomster, bærer deres frugt for så at visne og dø; kun jordbunden er den samme, og af den vil nye blomster og frugter vokse frem. Lad os tilsvarende håbe, at der ved vore seminarier må vokse nye værdier frem i stedet for dem, der har haft deres tid og bliver forbi. Jordbunden giver godt håb derom; det er jo en fin part af Danmarks ungdom.

40 år på Nr. Nissum Seminarium

Af lektor H. J. Hansen

DENNE hilsen til gamle elever vil kun fremdrage nogle få minder ud af en hel hærskare og dertil knytte nogle enkelte vurderinger. Og den kommer kun i årbogen, fordi jeg nu har været så letsindig at love redaktøren det.

Det må have været engang i 1904, mens århundredet endnu var ungt, at navnet Nr. Nissum for første gang fandt ind i min bevidsthed. Jeg var en 10-års dreng og boede hos min bedstemor på Vestlolland for at nyde godt af skolegangen i en 4-klasset landsbyskole med gamle, rige traditioner; i den skole havde både min far og bedstefar været elever; jeg har i mine gemmer et af bedstefars skriveskriverhefter fra 1840'ne – det alene røber skolens smukke standard. Ikke underligt, at far og mor, da jeg skulle i skole, valgte slægtens gamle skole i stedet for den middelmådige skole i mit fødesogn.

Bedstemors lille fæstehus under grevskabet Halsted Kloster lå en halv kilometer uden for landsbyen; det lå ensomt, jeg kunne nemt holde rede på alle vejens tildragelser. En dag dukkede der en ung mand op med rygslag over frakken. Han kom atter og atter ved 4-tiden om eftermiddagen, når dagtoget fra København til Nakskov passerede Avnede station og bragte døgnets hovedpost. Hvem var han? Bedstemor kunne klare gåden. Han var søn fra et bolssted længere ude i sognet. Han var teologisk kandidat og søgte plads – deraf hans interesse for posttoget. Hans hjem var blevet vakt, da Asschenfeldt-Hansen var ung kapellan i Halsted omkring 1880. Samme Asschenfeldt-Hansen var for resten nu sognepræst og seminarieforsøger i Nr. Nissum i Vestjylland. Bedstemor drømte om at få mig på seminarium, men bestemt ikke i Nissum; for det første var det uendeligt langt borte, for det andet var det et missionsseminarium, og bedstemor var ikke missionsk. Hun var et retskaffent gammeldags rationalistisk menneske efter biskop Boisens mønster; efter hendes mening var Asschenfeldt en sværmerånd. Siden snakkede jeg med far om Asschenfeldt. Far havde gået til præst hos ham og havde megen

Lektor H. J. Hansen

ærbødighed for sin unge præst, som forstod at sætte børnene i arbejde. Asschenfeldt forlangte, at hans konfirmander gik i kirke og om muligt skriftligt refererede prædikenen. Far havde fået ros for referatet af Asschenfeldts pinseprædiken 1882. Far søgte altid kirken, når Asschenfeldt i sin anden Lollands-tid, sidst i 1890'ne, ved lejlighed prædikede i fars sognekirke Fuglse. Siden lærte jeg Asschenfeldt nøjere at kende. Han var fødselshjælper, da Rønde artiumskursus startede i 1917, og han var formand for Nr. Nissum seminariums bestyrelse, da jeg blev kaldet hertil på trods af, at Asschenfeldt så godt som havde lovet Herskind, at han ikke ville tage mig fra Rønde. Hans første ord til mig her i Nissum en junidag 1919 var karakteristisk for hans missionssind: »Hils Deres far og sig, at det glæder mig, at hans søn er bleven min broder«. Jeg fik en del drøftelser med ham i de følgende år, blandt andet om kerner og avner i Indre Mission, og vi var ingeniørlunde altid enige; men han var en redelig sjæl, en troens stridsmand og det troende lægfolks varme ven.

Sidst i maj 1916 blev jeg dimitteret fra Jonstrup seminarium. En af de sidste dage på seminariet sad jeg på læsestuen og kikkede i »Folkeskolen« sammen med en kammerat. Der var en annonce fra Rønde Højskole og Kursus på Djursland; man søgte en troende lærer. Kammeraten gjorde lidt grin med den overskrift; men jeg fik en indskydelse og svarede ham: »Ja, den plads søger jeg nu«. Jeg fik den,

skønt der var 70 ansøgere, dengang var der altså ikke lærermangel. I mine første ungdomsår var jeg gennem min forberedelseslærer, lærer Malling i Rødby, blevet en Ricard-discipel; nu mødte jeg jysk Indre Mission og fortrød aldrig, at jeg gik i tjeneste dér, selv om jeg efter at have været forstander Stig Bredstrups elev i tre år måske lige så godt kunne være gået til grundtvigsk side. Jeg tog en junidag i 1916 nattoget til Jylland for at se på forholdene i Rønde og tale med forstander Herskind. Alene rejsen var en stor oplevelse for en ung, hvis hele rumsverden på det tidspunkt kun strakte sig fra København til Rødby. På Århus banegård sad jeg i den årle morgen over for en midaldrende svær herre, som jeg takserede til hesteprenger. Hen mod middag mødte jeg ham igen på Rønde Højskole. Han havde taget morgentog nr. 1 til Mørke og jeg nr. 2. Om eftermiddagen gik vi en tur sammen ud til højskolens fennegræsning, hvor der gik et par dejlige plage; men inden vi nåede hjem igen, var jeg blevet klar over, at den mand var andet og mere end hesteopdrætter – den første af mange frugtbare samtaler om de ting, der hører Guds rige til.

Tre år senere måtte jeg bedrøve ham – og vel i grunden også mig selv – med at søge fra det skovskønne og fjordskønne bakkede Syddjursland til det kun fjordskønne, men lige så bakkede Vestlimfjordsland – seminariegerningen i Nissum drog mig, da den spanske syge havde fældet min formand, seminarielærer Gadegård, i hans bedste manddomsår.

Atter en eventyrlig rejse, denne gang fra øst til vest. Jeg anede ikke, at der allerede dengang gik en rutebil fra Struer til Lemvig over Nr. Nissum. Derfor rejste jeg over Vem til Lemvig og spadserede næste dag ud til seminariet. I Vem ringede jeg til forstander Krogsøe og erfarede, at han først kunne træffes næste dag. God tid til at se mig om! Altså travede jeg bag efter toget til Ulfborg og videre til Madum for at besøge min søster, som var husassistent hos en højskoleveninde derude. Det første indtryk af Vestjylland ved tøbrudstide: stille regn over agrene; men højt over skyerne hang lærkerne og kimedede våren ind. Et par tørre strømper og en kop varm kaffe gjorde godt, da jeg nåede frem. Om aftenen fulgte en ung lærer mig til Ulfborg station. En times tid senere drattede jeg for første gang ned ad stationstrappen i Lemvig uden at ane al den fjordskønhed dér ret i nord, som jeg siden så ofte har glædet mig over.

Besøget ude på seminariet gjaldt især forstander Krogsøe, som jeg gennem en ung Nissum-lærer havde hørt så meget godt om som en inspirerende lærer, og jeg blev ikke skuffet af det første indtryk. Kun skuffede han mig ved at søge fra Nissum, før jeg kom der, og det blev

anledningen til, at et af hans fag, pædagogikken, blev mit for en menneskealder – som en letsindig yngling byttede jeg regning om med pædagogik, og trods en del start-besvær har jeg nok ikke angret byttet. Der gik 8 dage, før jeg besluttede mig til at søge, og nogle spændende uger, før jeg besluttede mig til at ringe til Nissum for at høre, om der var truffet nogen afgørelse; ih, ja, det var der rigtig nok; det skulle være mig, bare jeg lige ville tage pædagogik i stedet for regning. Nu skulle der nok komme et brev.

En dag sidst i august cyklede jeg for første gang i solnedgangstimen fra Struer til Nissum og så fra højderne ved Toftum Bjerge solen bygge guldbro over fjorden helt fra havet i vest til Toftum i øst. Et par dage senere holdt man velkomstfest for forstander Gjelstrup og mig ovre i Borgens gamle lave stuer. Jeg husker, at jeg sagde et par ord om spændingen i den time: de unges spænding ved at skulle tage imod os unge, i seminariegerning uprøvede lærere, og vor spænding ved at gå ind til så stor en opgave. Det blev for mig indgangen til et langt og lykkeligt samarbejde med forstander Gjelstrup og frk. Margrethe Gjelstrup – og til et arbejde blandt seminarieungdom, som har givet mit liv en væsentlig part af dets glæde.

En aften 4 uger senere, dagen efter mit bryllup, sluttede min hustru og jeg vor korte bryllupsrejse fra Bryrup over Vejle til Struer med at sige farvel til ståpladserne i den overfyldte rutebil oppe ved Elmely og så vandre ned mod seminariet. Lærerinde frk. Nielsen kom os i møde henne ved Korinth og inviterede på aftensmad ovre på Borgen. Det var vor anden gode nabo gennem mange år, Else Nielsen fra posthuset, som gav os det indgangsmåltid – uden selv at være til stede! Hvor det lignede det stilfærdige, beskedne menneske. Om hendes store hjælpsomhed kunne fortælles mange ting; jeg nøjes med et enkelt træk. En sommeraften i 1921, da jeg kom træt hjem efter den lange cykeltur fra min hustrus sygeleje på Vejlefjord Sanatorium, gik jeg i haven for at tynde gulerødder og for at slappe af; da kom Else Nielsen og bøjede sine gamle, stive knæ for at tynde gulerødder på den anden side af bedet. Der blev ikke vekslet mange ord; men bare det, at hun kom – sådan var Else Nielsen.

Mit virke er faldet under tre seminarielove: 1894-loven, 1930-loven og 1954-loven. Den første var for sin tid en god lov, og seminarieuddannelsen stod ikke stille i den menneskealder, der stod i dens tegn – meget af det nye var forberedt gennem forskellige nydannelser. Alligevel var den med kun tre års uddannelse blevet lidt for realskolepræget, lidt for præget af kun lektiearbejde. Loven af 1930 var grundig gennemarbejdet, før den kom; og der blev rundt på se-

minarierne gjort et stort arbejde for at fylde dens rammer ud. Sprog, sløjd, specialearbejde og laboratoriearbejde var betydningsfulde nydannelser. Der blev gennem de forskellige specialer lejlighed til friere udfoldelse af elevernes personlige anlæg. 1954-loven er endnu så ung, og tiden er så urolig, at der ikke er skaffet loven det rette milieu at udfolde sig i. Et par skønhedspletter synes den mig også at have. Men liniearbejdet tegner i alt fald til at blive en god afløser for specialearbejdet.

40 års virke og tre fag giver lejlighed til at møde mange forskellige censorer. Det har været en stor berigelse at møde så mange mænd, så vidt forskellige i uddannelse og menneskelige forudsætninger. Og dog, om de blev ved jobbet gennem en længere årrække, så fandt de gerne melodien: at det gælder at bedømme den unge lærer aspirant ud fra en samtale om den unge pige eller mand, hvor to i dette tilfælde jævnbyrdige, censor og eksaminator, arbejder sammen for at finde den nærest mulige rigtige karakter; det gælder ikke om at holde stædig fast på hver sit tal og så i en fart få de to tal lagt sammen og divideret med to.

Blandt pædagogik-censorerne nævner jeg tre mænd, som ved deres noble færden kom til at betyde meget for mig: afdøde amtsskolekonsulent Mortensen, Haderslev, og de to skoleinspektører Hans Kyrre, København, og Iver Kristensen, Vejle.

Blandt matematik-censorerne tre professorer fra Danmarks tekniske Højskole, afdøde professor Juhl, afdøde professor Møllerup og professor Andersen.

Blandt naturhistorie-censorerne atter tre: afdøde professor Adolf Jensen, afdøde professor Steenberg og amanuensis dr. phil. Thydsen-Meinertz. De tre sidste var ikke blot censorer, men værdifulde og venligt hjælpende rådgivere, efterhånden som biologisk samling og biologisk laboratorium skulle opbygges og udbygges.

Man spørger mig undertiden, om der er stor forskel på eleverne nu og for 40 år siden. Nej, ingen væsentlig forskel. Der er den forskel, som skiftende tider giver. Vi unge i begyndelsen af tyverne var idealister, vi troede på det nyskabte folkeforbund og verdensfreden. Efter den anden verdenskrig er de unge realister – der er ingen tro på verdensfred, højest et håb om, at fornuften skal sejre, eller den gensidige frygt forhindre en katastrofe. Vor tids unge er en rejsende ungdom og gerne vågen over for tidens mange store problemer. Seminarier har større kontakt med verden udenfor end før. Men i hverdagsarbejdet er det den samme muntre, trofast arbejdende skare som for 40 år siden. Det har sin bestemte årsag. Vor baggrund er den samme:

jyske arbejderhjem, husmandshjem, bondehjem, lærerhjem, præstehjem, ofte med en undertone af trosliv. De unge føler sig hjemme under vore udprægede kollegieforhold. Selv om skaren er mangedoblet, er arbejdstakt og livstakt stort set den samme. Det er mange år siden, der sidst er gået en stor missionsugevækkelse over seminariet; men vi sætter her på skolen heller ikke kristendom lig den bestemte type af vækkelse; der er mange døre ind til Guds rige – og sigtet mod kristenliv er der stædse.

Jeg har i de 40 år i min knapt tilmålte fritid rejst meget som lægprædikant, måske for meget; men jeg har set det som led i min tjeneste her, søgt at skabe kontakt med en kreds af de mange jyske, særlig vestjyske hjem, som viste os den store tillid at sende deres unge til uddannelse her. Og jeg har haft den lykke at lære at kende mange fædre og mødre, som levede et jævnt og muntert virksomt liv på jord, men tillige var med de dybe længsler velbekendt, kun fyldestgjort af glans fra evigheden.

Af anden »udendørs« virksomhed tør jeg måske nævne medarbejde på Nyborg Strand i de år i 20'ne og 30'ne, da den kristelige seminaristbevægelse kunne samle fuldt hus til sommermøderne.

Instruktionskursus i biologi har givet mig lidt føling med børnene, ofte dejligt levende og interesserede børn, som kunne både se og tænke og glæde sig over natur.

To gange har jeg været ude som udvekslingslærer: en gang som kontaktlærer, da det gjaldt klasseudveksling med Oslo Lærerskole (1950), en anden gang lektorudveksling med Härnösand i Nord-sverige (1954). Jeg har aldrig haft tid og råd at rejse meget; derfor står disse to rejser i 50'ne, da jeg selv var ved at blive ældre, i et forklaret skær for mig: et tiltrængt fornyelsens bad.

Denne lille opsats kan kun slutte med et eneste ord: tak!

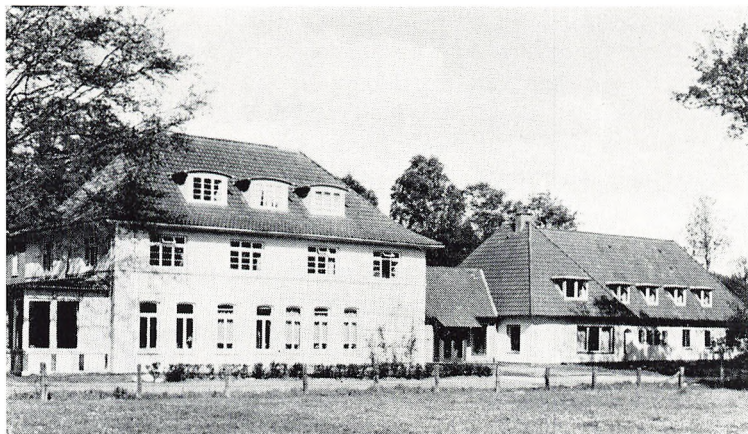
H.J.H.

Lidt om mellemfolkelig forståelse

Af lektor Chr. M. Christensen

TIDER og skæbner skifter. I det enkelte menneskes som i nationernes liv. For 2-300 år siden var Sverrig Danmarks arvefjende. Nu er forholdet til vor nabo mod øst et ganske andet. Vi har meget alvorlige erfaringer i frisk minde med hensyn til vor nabo mod syd; men hvem siger, at vort forhold mod den kant ikke kan ændres? Fra forskellig side arbejdes der i disse år på at fremelske en forståelse mellem de to nabonationer. Her kan nævnes »Sonnenbergbevægelsen«, som tog sin begyndelse kort efter krigen derved, at nogle tyske lærere, som ikke var tilhængere af nazistiret, fandt sammen med danske kolleger og tilbragte en tid i fællesskab i et sommerlejrhus på Sonnenberg i Harzen. Her drøftede de fælles problemer og fortsatte et kammeratskab, som senere har udviklet sig til en omfattende bevægelse med deltagelse af lærere fra mange lande. Jeg erindrer med stor glæde min deltagelse i et stævne på Sonnenberg i februar 1951 med påfølgende indkvartering i en uge hos kolleger i Hannover. Bevægelsen har senere bygget eget hus i nærheden af det sted, hvor man begyndte, og holder hvert år en række stævner, hvortil også danske lærere indbydes.

For to år siden blev der her i landet udsendt en indbydelse til et tysk-dansk stævne på et andet grundlag end sonnenbergbevægelsens, der er rent human. Initiativtageren hertil var fru Margrethe Christiansen, den internationale højskole i Snoghøj. Hun havde en tid været lærerinde på en folkehøjskole efter dansk mønster i en lille by Rastede lidt nord for Oldenburg. Man indbød præster og lærere til et samvær med tyske kolleger i tiden 24. juni-4. juli. På meget favorable betingelser fik man et i alle henseender udmærket ophold på skolen. Bygningen, hvori denne er indrettet, var oprindeligt et berygtet udskærkningssted, som på kirkelige kredses initiativ blev omdannet til et ganske andet formål. Den er nu ved om- og tilbygning blevet indrettet på en sådan måde, at de elever, som tilbringer en højskoletid der, finder en særdeles god og tiltalende ramme om denne. Vi ca. 20 danske - 5 lærerinder og lærere, resten præster - befandt os

Bauerliche Volkshochschule

ganske fortræffeligt på skolen sammen med dens elevhold, der bestod af unge piger, hvoriblandt også fandtes et par danskere og finner.

Skolen – en folkehøjskole for landboungdom – er opbygget på kristent grundlag, hvad man tydeligt mærkede på hele ånden og tonen. Elevflokken bestod dog ikke blot af unge fra landbohjem, som man kunne tro af navnet (Bäuerliche Volkshochschule). Hver udenlandsk deltager fik ved ankomsten en ung pige »attacheret«, som skulle være en behjælpelig med at finde sig til rette med de praktiske ting. Den unge pige, der var min gode fé, var kontordame et steds i Rhinlandet, og kun få af eleverne bar i det hele taget præg af at være landboere.

Foruden skolens elever var de tyske deltagere lærere og præster, som imidlertid kom og gik, så at man havde indtryk af, at de fleste faste var skolens egne folk med forstanderen, pastør Ketelhut, i spidsen.

I stævnedagene var der lagt et næsten for overvældende program, der med tysk grundighed søgte at føre deltagerne ind i nutidens brændende spørgsmål i rigtig erkendelse af, at man kun finder ind til et menneske og et folk ved at lære dets sorger og glæder og kampe at kende. Programmet var lagt til rette under to hovedsynspunkter: 1) Uddannelse og opdragelse under Guds ord og 2) Tyskland af i dag. Det var så omfattende, at man bagefter undrer sig over, at der kunne nås så meget på så forholdsvis kort tid.

Skolens kristne præg manifesteredes ved, at hver dag begyndte med en bibeltime ved forskellige præster, hvorefter der var en halv times fællessang under ledelse af skolens sanglærer, hr. Adam, en ildfuld og

meget dygtig mand, der snart fik os »sunget sammen«. Derefter var der regelmæssigt et foredrag om formiddagen og igen et om eftermiddagen. Her skal kun nævnes titlerne på nogle af disse, idet det vil føre altfor vidt at gå ind på indholdet af dem:

1.) Undervisningssituationen i Tyskland i dag. 2.) Dannelse og opdragelse under Guds ord. 3.) Den politiske udvikling i Tyskland efter 2. verdenskrig. 4.) Udviklingen af det tyske erhvervsliv siden 1945 – Taleren påviste, at »det tyske under« i virkeligheden slet ikke var noget under, men et samspil af forskellige faktorer, som var blevet udnyttet på en fordelagtig måde. – 5.) Udviklingen af voksenundervisningen i Tyskland siden 2. verdenskrig. 6.) Skolens situation i den tyske forbundsrepublik i dag.

De to foredragsholdere, hvis bidrag gjorde stærkest indtryk og huskes længst, var imidlertid professor, dr. Niederstrasser fra den pædagogiske højskole i Wilhelmshafen og Studienrat, dr. Schliesske, Essen.

Den førstnævnte, der har kommunisme som speciale, gav i tre foredrag, der hver skulle være én time, der som regel blev til to, en gennemgang af Karl Marx' lære og kommunismens udvikling for at slutte med en grundig beskrivelse af dennes praktiske udfoldelse, som den finder sted i Østtyskland (i D.D.R.). Han var dermed inde på spørgsmålet om Tysklands »åbne sår«, der ganske naturligt optager sindene i overordentlig grad, fordi det ikke blot er et politisk spørgsmål, men i mangfoldige tilfælde en sag, der griber direkte ind i det enkelte menneskes fortid og nutid. Vi her i Danmark kunne blot tænke os det eksperiment, at vort land blev spaltet i to, f. eks. ved Lillebælt. Vi ville vel alle i så fald have familieband, der var skåret over, forældre, søskende, onkler, tanter o. s. v., som vi helt eller delvis ville være ude af stand til at komme i forbindelse med, og så have den bevidsthed, at de på mange måder levede under ganske utålelige tilstande, der som forholdene var som mod syd.

Dr. Niederstrasser kunne skildre de nuværende forhold øst for »Jerntæppet« ud fra et førstehåndskendskab, idet han i en årrække har været professor ved det nye universitet (Freie Universität) i Vestberlin. Hans fremstilling kunne suppleres af en præst, der kort tid i forvejen var kommet derovre fra og nu boede i en flygtningelejr i nærheden. Her vil det kun være muligt at give nogle glimt fra det omfattende foredrag, der af og til blev holdt med rivende tungefærdighed, så at taleren måtte bremses af hensyn til mindre sprogekundige tilhørere.

Han udtalte bl. a.: Marxismen er ikke egentlig en teori, men en

anvisning på en handlemåde, som skal omforme verden. Dens mål er en regeneration af mennesket. Det kæmpende menneske står derfor i en total krig mod det bestående. Den, der vil nå målet, må også anvende de nødvendige midler. Det ateistiske menneske mener, at Guds stemme ikke har nogen virkelighed bag sig. Den er kun en reminiscens fra tidligere tider, opretholdt gennem menneskers angstfølelse. Befrielsen fra Gud er derfor kun en forløsning fra ens eget selv. Frygt for Gud er en sjælelig sygdom. Ud fra denne kendsgerning må man ingenlunde undervurdere, at kommunismen er en missionerende religion. For at få magt må det kommunistiske menneske være i stand til at betvinge det materielle. Mennesket er skabt til arbejde, for at kunne hidføre sin egen befrielse. Det er arbejdet, der har gjort mennesket til menneske. Dette må også humanisere naturen, hvad kun kan ske gennem kollektivt arbejde. Til samordning af dette, skal regeringen kunne regulere alt.

Hvordan lever mennesket i en stat, der er opbygget på disse grundprincipper? Det selvstændige, enkelte menneske er uden egen betydning; det skal blot indordnes i statens »maskineri«. Den »befriede« arbejder blev imidlertid snart skuffet og indså, at staten blev den egentlige ejer af alle virksomheder. Da det gik op, forsøgte man med en stimulering gennem titler for visse arbejdsnormer, men det har kun betydet lidt. Man arbejder uden glæde, fordi man føler, at man kun er det bedst fodrede arbejdsdyr, der er inde under præstationsydelsens, blyantens og stopurets tyranni. »Hvorfor arbejder vi egentlig?« spørger man sig selv. »For staten ønsker vi ikke at arbejde«, siger man, og derfor arbejder man langsomt. »Vi må bedrage – efter os kommer syndfloden«.

Kvinderne inddrages i arbejdshæren – endogså en overgang i sværindustrien. De får samme løn som mændene, men den naturlige adskillelse mellem mand og kvinde er sat overstyr. Kvinderne har næppe noget indbyrdes kammeratskab, forholdet imellem dem er langt mere rå end i mændenes kreds. Et åbent forhold mellem arbejdere findes ikke; for arbejderen er altid under opsyn også i fritiden. Husfaderen må føre en dagbog over det, der sker i hjemmet. Alt skal noteres og vises til politiet. Efter arbejdet kan han ikke sætte sig i en klubstol og nyde hvilen; men han kan gå i en klub, hvor han er iagttaget. Der må ingen fri foreninger findes, kun de af regeringen anerkendte. Et anonymt liv eksisterer ikke, overalt er man iagttaget. Selv i bussen kan man risikere, at en embedsmand pludselig viser sig og ganske vilkårligt udpeger tilfældige personer, som må stige ud for at gå til undersøgelse.

Der findes kun ganske få og fattige smuthuller, hvor det er muligt at afreagere den indesluttethed, der ligger som et panser om hvert menneske. Et sådant er tilskuerpladserne ved fodboldkampe, hvor man kan brøle af hjertens lyst uden at risikere at blive anklaget. Man kan også tippe i fodbold, fordi denne virksomhed er holdt helt uden for politik. Er det underligt, at mennesket føler sig ene og betragter alle andre som fjender? Spionage findes nemlig overalt, hvorved mennesket bliver sjælesygt. De gamle kommunister er imidlertid skuffede. De ventede, at de ville opnå alt, hvad ideologierne fortalte, i løbet af ganske kort tid, og nu tænker de, at de har måttet betale alt med deres blod; og de har i virkeligheden mistet troen på, at Karl Marx' ideer kan virkeliggøres. Nogle af de bedste hoveder slutter sig til »Bort fra Karl Marx-bevægelsen«.

Man må imidlertid ikke betragte »Øst« på en farisæisk måde. Marxismen–Stalinismen er den største religiøse omordning i Europa siden reformationen. Kommunismen er en stærkt sækulariseret kristendom, en pseudokirke, som mener at have nøglen til paradiset. Den må betragtes som et apokalyptisk kornmod, der ikke kan bekæmpes med våben, men kun med Bibelen i hånd. Et korstog imod den nytter ikke; men Kristi kirke lever mellem tiderne. Det gælder for de kristne om at være »glade i håbet, tålmodige i trængselen, udholdende i bønner«, som Paulus siger.

Selv om tyskernes psyke i mange henseender er anderledes end vor, så må dog den trængselstid, de har gennemlevet og – under ændrede forhold – gennemlever, dog røre ens sind efter at have hørt en sådan i mange henseender af personlige oplevelser gennemvævet fremstilling. Og disse sorgtunge oplevelser danner en mørk baggrund for mange alvorligt tænkende tyskere. I relation dertil er det ejendommeligt at lægge mærke til, at mange af de folk, som er fremme i forreste linie med hensyn til arbejdet i kirke og skole i Vesttyskland, er kommet østfra. Nogle taler ikke gerne derom. Efter at studienrat, dr. Schliesske, Essen, havde holdt sine to foredrag, var jeg om aftenen sammen med ham i en mindre privat kreds, og først der fik jeg ham til at fortælle, at han havde været skoleleder bag »Jerntæppet« for år tilbage. Nu er han »kontaktmand« mellem den evangeliske kirke og skole i den store fabriksby Essen. Han, der var en charmerende personlighed, blev gennem sine to foredrag, »Nyt forældrearbejde i Tyskland« og »Samarbejde mellem skole og kirke siden 1945«, talsmand for det gærende kristenliv, som arbejder i Vesttyskland, og som vi i Danmark nok kunne lære noget af.

Det arbejde, han omtalte i Essen, var ganske frivilligt og uafhæn-

gigt af staten. Det var helt udgået fra kirken, som søgte samarbejde med bestående forældrekredse, og især med lærerne. Disses stilling i Tyskland har i årenes løb været meget vanskelig. I almindelighed er lærerstanden ikke særlig agtet. Ingen stand kan tåle, at den bliver underkuet af staten. »Hvad ville der være sket med en lærer, som i 1945 havde talt for oprustning? og nu, hvis han talte mod oprustning?« spurgte taleren. Største delen af lærerne blev afnazificerede efter krigen. Præsten måtte udstede en attest på lærerens stilling. Derfor stillede lærerne sig venligt over for kirken, og derigennem blev der en god grobund for et samarbejde. Af 700 lærere i Essen tager 280–300 del i møder mellem præster og lærere. På den anden side søger man også at give præsterne forståelse for skolens arbejde. De teologiske studenter i Nordrhein–Westphalen bliver i 4 måneder sendt til en folkeskole som praktikanter under øvede læreres vejledning, og derefter underviser de 6 uger i alle fag undtagen i – religion! De kommer derved i et kammeratligt forhold til lærerne, hvorved samarbejdsviljen forøges.

Ved de forældreaftener, som afholdes i Essen 8–10 gange om året bestræber man sig for, ikke blot at samle folk, som går i kirke, men også andre. En sådan aften begynder ikke med sang og bøn; men man slutter altid dermed. Emnerne, der behandles, har altid direkte tilknytning til hjemmene, f. eks. Ægteskabet – en kampplads! Hvordan fejrer vi børnenes fødselsdag? Eller man begynder med en eller anden underholdningsfilm med diskussion i tilknytning dertil. Ved en sammenkomst varede en film ca. en time. Den diskuteredes derefter så ivrigt blandt 250 deltagere, at de sidste måtte smides ud af pedellen kl. 1½! Endnu et emne: Skal mit barn have prygl? Det diskuteredes ivrigt, uden at man kom til et resultat, men en måned senere kom man sammen og diskuterede videre.

Til en begyndelse lægger lederen mærke til, hvem der ivrigt tager del i diskussionen, og sådanne folk søger man at drage aktivt med i ledelsen, som består af 6–8 i hver menighed.

Man afholder lejre for børn i alderen 6–12 år, som for største delen ledes af lærerægtepar; men lærere bliver efterhånden sjældne. På det pædagogiske institut i Dortmund er der 403 elever, deraf er kun 6 mandlige! Der afholdes også lejre for familier. Ved morgenandagten på sådanne må der kun tales højst 7 minutter, så bliver taleren afbrudt. 95 % af børnene hører her for første gang deres fader læse en bordbøn. Denne læses nemlig på omgang efter et hæfte, som deltagerne meget ofte køber. På denne måde håber man lidt efter lidt at kunne gennemføre denne smukke skik i hjemmene.

Gennem disse to foredrag fik man et godt indtryk af, hvordan kirke og skole går hånd i hånd for at løse en opgave, der kan synes overmægtig på baggrund af nazi- og krigstidens opløsende tendenser.

— — —

Foruden alt det ovenfor nævnte blev der tid til søndagens kirkegang, søndag eftermiddag til samvær med biskop Jacobi, Oldenburg, der holdt et foredrag om den evangeliske kirkes synode, der var blevet afholdt i Berlin samme år i april; en aften var der musikunderholdning og en anden oplæsning af en meget kendt og læst forfatter, Manfred Hausmann, Bremen. Når dertil kom to store udflugter, der førte os rundt i en væsentlig del af området mellem Weser og Ems for at studere skoler og kirker, hvorved vi fik et udmærket indtryk af landets forskelligartede skønhed, vil man sikkert kunne forstå, at deltagerne tog hjem fra stævnet med et meget forskelligartet, men rigt udbytte.

— — —

Kort efter min hjemkomst blev min kone og jeg af et jubilæums- hold venligt indbudt til en festmiddag på »Borgen«. Ved den lejlighed fortalte jeg lidt fra stævnet; for »hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med«. En deltager mindede da om den grænsekamp, som landsmænd står i ved vor grænse mod Tyskland og om de chikanerier, som man der er udsat for. Det er naturligvis rigtigt. Så længe der er en grænse, må der også stå en kamp, og at våbnene i denne ikke altid er lige blanke, er en kendt sag. Men lader vi kampen forbitre vort sind, så at vi ikke kan se, at der på mange måder sker et nybrud hos vor store nabo, ikke mindst gennem det arbejdsmod og den arbejdsvilje på kirkens område, som udfoldes der, kan vi gå glip af en befrugtende påvirkning, som dog måske kunne være til gavn for vort folk.

Hvis man i tidligere tider – reformationen – pietisme – her i Danmark havde lukket øjne og øren for påvirkning sydfra, ville vi i vore dage have stået i en ganske anden situation end nu. Åbne vinduer kan virke gavnlige.

Chr. M. Christensen.

Fra en lærers hverdag

Af kommunelærer Aage B. Windum (53)

Noget om at komme på et andet seminarium

- og hvordan dette opleves

Af lektor Edw. Fonsmark

TUREN var lang og drøj – 84 trin måtte jeg tilbagelægge, inden jeg nåede helt op. Jeg talte dem vel ikke den første dag, dertil var jeg for spændt og nervøs, men senere, da den første benovelse havde lagt sig, konstaterede jeg det forfærdende antal.

Jeg var på vej til min første time på Marselisborg Seminarium i Århus for at bibringe en del af menneskeheden nogle smuler fra psykologiens forunderlige verden. Indtil denne dato – 17. aug. 1959 – havde jeg aldrig undervist voksne elever og gjorde mig derfor allehånde skrækkelige forestillinger om den modtagelse, man ville få. Det var en lille mand, der den dag besteg de mange trin, og han blev bestemt ikke større, efterhånden som han nåede toppen.

»Den eneste trøst er, at de materielle forhold ikke kan blive værre«, havde en af mine nye kolleger betroet mig dagen før, så noget skolepalads var jeg klar over ville ikke danne ramme om de billeder, jeg ville illustrere teksten med. Hans karakteristik var rammende, og det kan forstås, når man hører, at seminariet har til huse på en skoles loft, hvor der er indrettet to undervisningslokaler og en samlingsstue til eleverne, et kontor til rektor og så et sted, hvor lærerne samles; jeg vil ikke kalde det et lærerværelse, for det kan kun give en falsk forestilling om dette rum. 500 elever kan selvfølgelig ikke undervises på disse få kvadratmeter, og den meste undervisning må derfor lægges efter kl. 14, så den underliggende skoles lokaler kan benyttes. Men vi bygger, og om et år skulle et nyt dejligt hus stå klar til at modtage en fortrængt skare elever og lærere.

Der er flere »slags« mennesker på dette seminarium: Præparanter, studenter, de på fireårig daglinie, på femårig aftenlinie, ja og så lærerne. Hver slags klasse har sit særpræg. De, der endnu kun har kigget ind i »det forjættede land«, forbereder sig med alvor og energi,

Lektor Edw. Fonsmark

de ved, at der er mange på vej, og at kun de bedste slipper igennem. Timen bærer præg heraf, man lytter mere ivrigt og læser sine lektier grundigere end de »sikre«, der er sluppet ind; de sidste points på den store dag, kan være afhængig af, at man læser netop denne lektie!

Seminarieeleverne tager den med lidt større ro; her kan det dreje sig om et plus mere eller mindre, og det er ikke afgørende i en tid med lærermangel. Ikke sådan at forstå, at seminarietiden i vore dage er en slags dvaletilstand, men der er en nuance mellem tiden før og efter optagelsen.

De tre linier møder med forskellige forudsætninger: I dagklasserne realeksamen, studenterklasserne med de lidt flere års læsning på bagen, og aftenklasserne med den større erfaring, både rent alment og fra skolestuen; over 90 % af eleverne her har faste timer i folkeskolen. Det er folk, for manges vedkommende i en fremrykket alder, der har fået lyst til at blive lærer, og som ikke bare er blevet stående ved det bekendte suk: »ja, man skulle have været lærer«, men som har sat noget, eller rettere sagt alt ind på at blive det. I fem år må de arbejde i dobbeltdrift, og kun i et år, det sidste, som dagklasse. Det er fædre og mødre, man her står overfor, folk der virkelig ofrer noget, og desværre jo også får en seminarietilværelse, der ligger uendelig langt fra den glade tid, vi andre tilbragte på Nissum. Og her er vi i det hele taget ved noget skelsættende, som ikke alene gør sig gældende i

aftenklasserne, men overalt, dette er et byseminarium. Folk kommer, og efter deres timer på klassen går de hver til sit, et semliv og et privatliv, for aftenklassernes vedkommende, et skoleliv og et semliv. På Nissum var det et semliv, med nogle af timerne på klassen; det var en enhed, der var, og er vel, en samling over feltet, som ikke kendes her på stedet. For en fuldstændigheds skyld bør det vel også nævnes, at det overvejende er folk fra byen, man møder her, og selvfølgelig først og fremmest fra »Smilets by«, Århus, og heldigvis passer dette slogan på eleverne.

Men vi kom vist væk fra den meget lille mand, der stod på den øverste afsats med sin tunge mappe med »lærereksemplarer«. Jo, han pustede sig op og gik til sin første time, og så opdagede han, at dér var katederet, dér tavlen, og dér eleverne; de så ganske vist noget gamle ud, ja, nogle af dem havde skæg, men det var dog elever, og så følte han sig på hjemmebane, følte atter den kriblende glæde, der er ved at have forum. Han gjorde den opdagelse, at elevmentaliteten ikke kender nogen aldersgrænse; det, der morer i fjerde mellem, det gør sig også her, når det er af den rigtige skuffe.

Nu tager jeg de 84 trin i spring. Turen går let, for jeg møder kendte ansigter, der smiler. Er man ikke i godt humør, bliver man det, når man overalt møder venlighed og imødekommenhed, og man skønner på det privilegium, det er at have sit arbejde blandt glade mennesker.

For os fra Nissum kan det vel være vanskeligt at begribe, at der kan være en sem.verden uden for Verona; jeg hørte i hvert fald til den kategori. Men jeg har måttet revidere mine anskuelser og med glæde konstatere, at det, at en flok unge mennesker er samlet om den fælles opgave at blive lærere, mere er et seminarium end nogle bygninger et bestemt sted.

To digte

Af kommunelærer Lars Busk Sørensen (53)

TORNEBUSKEN

Jeg forlod dig Ægypten,
dine templer og grave,
dine ældgamle ord,
slidt af dine sønners
uroilige hænder
som sten ved havet.

Jeg forlod dig Jetro,
gudskloge præst,
de tålmodige får
på soltørre marker,
hvor brønde og træer
var gådestumper.

Du mørke kvinde
med pigehænder
som legende kid,
du fyldte mit teltrum
med vilde roser,
dine hvide bryster,
dit kvindehår.

Korte dage.
Og som bjergenes kilder
din latters rislen
fra fald til fald.

Når ørkenvinden
gik træet over teltene,
og lejet var mørkt
som verdensrummet,
da steg imod mig,
hed som en stjerne,
din pigekrop.

Jeg glemte dagen,
solen og Gud,
til morgenblæsten
stod kold mellem bjergene.

Ensomme sandkorns rislen.
Rummet gnistrer af sol,
og intet cedertræs kølige skygge
hvælver sin lave himmel
over et menneskehjem.

Kun disse ødsle flammer,
denne dansende ild i sandet
og intet, intet behov
for tjenende menneskehænder,
for røg af bukke og kalve
og gamle mænds hellige tegn,
deres skønne samtaler i mørket
med fædrenes frugtbare gud.

Hans svar uden nåde: Jeg er!

Og I, mine brødre,
der lever af kød
og af dagenes små resultater,
fortvivl ikke,
se det!
Mit vægtløse budskab.

HEROISME

Dine knoer er hvide,
dine negle vokser,
vokser og vokser.

Din ensomme elskede
går under solen,
kærtegner blæsten
og tager firkløver op
i sin levende hånd.

Du knuger dit rat,
de polerede håndtag,
talerstolen.
Du ranker din ryg.

Dagene kommer
en efter en
og går på dit ansigt
med fødder, der slider
deres vejnet ind
i din løftede pande,
din alvorlige kind.

Og en pighånd synker,
en ensom dråbe
i aftenregnen,
forbi dit ansigt,
mod jorden, jorden.

Årsberetning 1959

Tale ved årsmødet

Af rektor E. Høgel

I TIDLIGERE årsberetninger har jeg gerne meddelt en række detaljer, der skulle give vor bestyrelse et indtryk af dagligt liv her. I år havde jeg tænkt at udelade en række småting, som i fornyet form ellers går igen hvert år, og prøve at holde mig til lidt væsentligere punkter. Der kan næppe blive tid til begge dele.

1) Det væsentligste ved seminariet her er selvfølgelig vore elever. Der dimiteredes 57 elever, heraf 25 kvindelige, eller 43,86 %. Når man crindrer, at de var kommet ind på den gamle optagelsesprøve, der havde mindre fordringer end den nye, at en meget stor del af dem kom ind i seminariet på aldersdispensation i henh. t. den nye lov, og endelig at de var forsøgskaniner som første hold under den nye lov, der jo på mange måder er en rammelov, som vi alle skulle finde os til rette under, må vi vist sige, at de klarede alle mishandlinger godt. De var friske. Jeg kom i alt fald til at holde af dem. Det var første gang, vi ikke fik nogen eksamenskvote at hænge på dem ved afgang. I st. f. fik de udtalelser i meget centrale fag, samt karakterer hidført på forskellig måde i andre fag. Disse karakterer må dog ikke lægges sammen, så der kan fremkomme en hovedkarakter. Havde det gamle system været brugt, var der faldet et par eksamener omkring udmærkelsen, en pæn portion virkeligt gode eksamener o. s. v. I det hele og store et par gode klasser. Vi oplevede den glædelige afspænding at se, at hvor der er både begavelse og flid, kan de unge fra plov og gryde på den 4-årige uddannelse udmærket i liniefag, der er belagt med eksamen, klare sig sammen med studenterne og hævde sig. Vi håber, det må godtgøre sig fremover. Jeg er opmærksom på, at linielæreren i et sådant eksamensfag nok fremover vil være temmelig kræsen, når han lukker elever ind i sit liniehold. Det er uhyre forståeligt. Alligevel finder jeg, det er en af lovens skyggesider, om der bliver sådan en »mild deling« ved begyndelsen af 2. klasse. Der bliver også let nogle liniefag, der kan få karakter af »hjælpeklasse«. Det

Rektor E. Hogel

er ikke heldigt. Vi må håbe det bedste. Kort og godt: Begyndelsen under den nye lov var ikke dårlig. Men loven stiller meget store krav til vore elevers modenhed. Hvis jeg ikke tager fejl, synes netop modenhed i særlig grad en mangelvare på vort seminarium. En længere række censorer har af egen drift bemærket det overfor mig, samtidig med at de udtrykkelig har udtrykt oprigtig beundring for det flittige og dygtige arbejde, der er gjort af eleverne og gjort med dem. Men modenhed . . .? Personlig har jeg også bemærket det og kun kunnet finde den forklaring på fænomenet, at vore unge kommer næsten uden undtagelse fra meget gode hjem, hvor de har været genstand for det, vi kalder positiv pædagogik længere, end det gennemsnitligt er tilfældet. Derved sinkes modningen. Mine egne børn ville vist sige mig, at vi hjemme har drevet den samme form for pædagogik. Nej, hvem kan lade være at værne om børnene længst muligt? Jeg har adskillige udtalelser for, at forældrene egentlig venter, at vi her vil fortsætte denne pædagogik. Jeg advarer så kærligt, jeg kan, mod denne misforståelse, hvor jeg føler, den ligger i luften. Her skal de unge klare sig selv – undtagen når de beder om hjælp. Så vil vi hjælpe dem efter evne på alle områder, åndelige, faglige, menneskelige. Ligemeget. Men de skal helst være blevet voksne på en god måde, før de kommer ud i skolearbejdet for at stå som vejledere. Det er da forresten også vældigt, som seminarietiden kan få dem til at

gro, undertiden først de sidste par år. Det kan ligefrem være frydefuldt at følge. Det er somme tider min trøst, at jeg ikke kan tænke mig een eneste, som var mig mere kær eller tiltalende, da jeg lærte ham eller hende at kende, end da de forlod os. Gid det altid måtte være sandt, at de kunne vokse både i visdom, alder og yndest for Gud og mennesker, mens de er her. Det er jo dog vort egentlige mål – midt i alt det faglige.

2) Præparandklasserne inclusive har vi nu lige ved 400 elever og har allerede lovet 72 yderligere plads til næste præparandklasse. De husker måske vore overvejelser sidste år. Vi endte med at tage 3 parallelklasser i F. Derimod ikke nogen studenterklasse, hvad godt forældre til studenter kan bebrejde os. Forældrene blev uddannet her måske og ville gerne have deres børn her. Vi har mødt det adskillige gange. Endnu har vi ikke turdet. Hvorfor ikke?

1) Fordi studenter på et seminarium for fireårige, såvidt jeg kender det, altid bliver opfattet efter H. C. Andersens recept: »De er anderledes. Dæng dem«. Og så smed aberne i træerne bananskaller efter dem. Det er en, ville jeg tro, harmløs affære på andre seminarier, men ikke her, hvor vi er sammen i døgnets 24 timer, og hvor vor styrke må være elevernes ansvarlighed for hinanden. Vi kan ikke bære, om det gennem generationer berømte kammeratskab her kom i utakt med sig selv. 2) Undervisningsmæssigt ville de let blive os en knude. Deres faglige uddannelse går som 3-årig i utakt med de 4-åriges. Vi har ingen mulighed for at skaffe timelærerhjælp i alle fag i det omfang, det måtte blive nødvendigt. – Som slutning på disse overvejelser, der i sin tid blev sat igang af en gentagen forespørgsel fra undervisningsminister Jørgen Jørgensen, er endt med: Endnu ikke. Måske senere. Norge og Sverrig er stærkt på vej i retning af den tyske form for læreruddannelse: Først student, så på lærerhøjskole. Jeg kan ikke tro, at det i Grundtvigs, Kolds og Jakob Knudsens fædreland vil blive helt så let at dreje en oprindelig nødordning med ekspresuddannelse af studenter til folkeskolelærere om til at blive hovedregelen for en læreruddannelse. Jeg mener, at læreruddannelsen i nogen grad vil komme til at savne rodforbindelse med det folk, hvis børn skal undervises og vejledes. Vore elever her kommer i alt fald fra folket og går ud til folket igen. Det forandrer selvfølgelig ikke den kendsgerning, at der blandt studenterklassernes elever er særdeles fremragende læreremner. Det ved jeg af egen erfaring.

3) Det ligger meget tungt med vore øvelsesskoleforhold stadig væk. Man har her i sognet påbegyndt et syvklasseordnet skolevæsen ved hjælp af de gamle skoler og en ny lærer ud over det tidligere antal.

En afstemning i vestre skoledistrikt har hindret en af sognerådet planlagt udbygning af østre skole til centralskole for hele sognet. Der var en meget lidt vederhæftig argumentation i en tryksag, jeg har set. Desuden skal en plakat have taget kegler. Dens indskrift skal have lydt: Seminarium for sig, skole for sig. Når jeg ser bort fra alle mindre heldige ting i denne storm i et glas vand, kan jeg finde to positiviteter: 1) Vestre skolekreds vil ikke af med sin skole. 2) Vestre skolekreds vil helst undgå skolebil og lade børnene selv tilbagelægge vejen. Der er vist ikke noget at sige til nogen af delene. Gid man så havde holdt sig til det. Det synes nu, som om sognerådet er tilbøjelig til at bygge en helt ny centralskole og lægge den i vestre skolekreds, men så nær grænsen til østre som muligt. Derved rammes byggeriet ikke af skoleafstemningen. Vestre skole nedlægges altså ikke, men flyttes. Jeg har fået lov at komme til stede i morgen aften til et slags samvær med sognerådet og redegøre for vort behov for øvelsesskole. En ministeriel kommission var her på besøg forleden: En kontorchef, to fuldmægtige og en arkitekt, et besøg, vi var glade for. Kontorchefens første spørgsmål var: Hvordan med øvelsesskole? Jeg forklarede, hvor broget det lå lige i øjeblikket og sogneboernes meget mangelfulde forståelse for sagen. Han udbrød da: »Hvorfor flytter De ikke dette seminarium?« Det var ramme alvor. En fuldmægtig gjorde ham opmærksom på, at i dag var det umuligt. Jeg kunne så heldigvis gøre opmærksom på Gudum nye centralskole med overbygning. Hidtil har man dernede vist os en storslået imødekommenhed og forståelse. Det gælder både sognerådet og den nye skoleinspektør. I løbet af nogle år vil vore øvelsesskoleforhold nok komme i orden. Vort sogneråd har uden tvivl også en god vilje, og så skal det nok gå. Kontorchefen foreslog, om seminariet ikke kunne købe østre skole af kommunen og selv oprette en overbygning, en realafdeling. Jeg svarede, at også dette havde vi drøftet på seminariet, men at afgørelserne her lå fordelt på vor kommune, seminariets styrelse og spørgsmålet om børnetal. Jeg forklarede kommissionen, at jeg var indviet i Gedved seminariums planer om at overtage hele Gedved kommunes skolevæsen og udbygge det med realskole samt at bibeholde skolekommissionens beføjelse, men jeg ikke kendte resultatet af forhandlingerne i ministeriet i sidste uge. Jeg fik til svar, at departementet havde for sit vedkommende afgjort sagen derhen, at det var ugørligt af to grunde: 1) En kommune kan ikke nedlægge to distriktsskoler og overvise samtlige børn i kommunen til at søge optagelse i en privat skole, 2) skolekommissionens lovhjemlede beføjelser kan ikke overføres på lovens grund til en privatskole. Måske vil ministeren tale. Det vid-

ste man ikke, men så vidt ministeriet. Det var sørgeligt. Der forelå ellers for mig at se en udmærket plan for Gedved seminarium til at få spørgsmålet øvelsesskole ordnet godt. Loven siger jo, at der skal findes en øvelsesskole ved ethvert seminarium. Dispensation kan dog meddeles. – Vi håber fremdeles det bedste. Det er ikke afgørende i gummihjulenes tid, om vor øvelsesskole ligger en kilometer nærmere eller fjernere, men selvfølgelig helst lige ved.

4) Lærerkollegiet er igen udvidet med cand. teol. og psyk. Willy Christensen og hustru, Hanne, født Ladekjær. Endvidere med cand. polyt. Niels Halvor Ilsøe, hvis frue, der er kontoruddannet, hjælper mig lidt nu og da. Biologi bestrides nu af lektor Abrahamsen og frue, f. Hansen. Hendes far, der faktisk virker som timelærer, men er udnævnt til »superlektor« (26. lønkl.), søger sin afsked til 1. november, men fortsætter altså som timelærer – og medstrider. Det er vi meget taknemmelige for – som da også for de 5 nye lærerkræfter. Vi har trods alt stadig for høje timetal og må se at komme ned.

5) Vor nye præst, pastor Hjorth Lange, er i fuld funktion. Vi mistede meget, da pastor Nielsens rejste. Vi har fået meget igen. Også det er vi virkelig taknemmelige for. Der er tale om også at flytte præsten væk fra seminariet, da det er vedtaget at bygge ny præstegård, men endnu ikke bestemt, hvor den skal rejses. Skulle præstegården blive flyttet under samme devise i modificeret form som østre, vil nok alligevel gummihjul vide at overvinde afstandene. Vi ville meget nødig se den hjælp underbundet, som præstegården yder os. Præsten holder således morgenandagt her på seminariet på tur med os andre.

6) På regnskab og budget vil De se, at der nu anvendes ca. 40.000 kr. om året til undervisningsmidler. Vi er alle i lærerkollegiet mere end taknemmelige for det storsind, der ligger bag dette tal, som jeg håber, ikke vil møde vanskeligheder. Den nye undervisningslov stiller meget store krav til modernisering her. Det samme gælder forøvrigt i folkeskolen, og jeg vil prøve at nævne det for sognerådet, så øvelsesskolen om muligt med tiden må blive rigeligt forsynet med materiel. Seminariet bygger selv ved en årlig bevilling hertil på en samling til brug ved undervisning i metodik m. v. Statskonsulenten forhandler stadig om en eengangsbevilling til seminariernes undervisningsmidler på 4–5 mill. Vi håber!

7) Byggeri. Mandskollegiet Troja er blevet fuldført. Sportsbaner og gymnastiksal 2 (for mænd) er nær ved at blive færdige. Vandværket er udbygget, vekselstrøm lagt ind i alle nybygninger og en del gamle, Pedellium med 6 elevværelser og pedelbolig er færdig. Lærer

Walther har selv købt hus, lærer Abrahamsen har selv bygget hus. Rektorbolig og vejlanlæg er påbegyndt. Tilbage står den store undervisningsbygning (fysik, geografi, tegning, skolekøkken, sløjd m. metallsløjd og fysiksløjd samt lærerværelse). Der foregår undervisning i kældrene rundt om og andre steder. Det er meget lidt tilfredsstillende. Arkitekten er bag efter. Det har sinket os. Udvalget har bedt ham om de sidste tegninger til komplekset omkring økonomibygningen, såsnart han er færdig med undervisningsbygningen. Det vil vist blive nødvendigt med at have to byggerier løbende ad gangen, for at vi ikke skal kvæles. Det kniber især med værelser til piger og kvindelige elever. – Det løber mig koldt ned ad ryggen ved to foreteelser: 1) Når statskonsulenten taler om indførelse af værkstedsundervisning på seminariet. Nybygninger igen? 2) Plads til vore elever at bo, når vikartjenesten ophører.

Til sidst må jeg have lov at sige, at når jeg har tænkt over den store arbejdsindsats, der præsteres her af forretningsfører, lærerkræfter, pedel og hans stab og såmænd mange gange også af elever og på enkelte dage af vort forretningsudvalg, så kan jeg nok falde i tvivl om, hvorvidt nu alle disse kræfter er vel anbragt og vil give bonus som forventet af de kredse, der opretholdt dette arbejdssted i nyere tid? At veje og måle i åndelige sager – hvem er vel dertil mægtig? Vi, der arbejder her, vil i alt fald nødigst af alt tabe seminariets motto af sigte – heller ikke i det daglige. Her er stadig en stor flok unge med et klart åndeligt ståsted. Her er stadig en stor kreds af bedende hjem, der omgærder os. Det fik vi et for mig betagende udtryk for ved dimissionen. Hvor gjorde det godt – hele sommerferien. Det var som »et pust af den passat, der går fra Mamrelund og til de evige boliger«, og som via den danske kirke og menighed nåede os. Gid den aldrig må bøje uden om os. Så blev vor gerning forfængelighed.

50 års stævnet

1909 - 1959

Af førstelærer S. K. Risbjerg Thomsen (09)

DET var med store forventninger vi ogere så hen til vort 50 års jubilæumsstævne på Nr. Nissum seminarium 27. juli 1959. Var forventningens glæder så større end selve oplevelsen? Dette kan ikke måles i grader eller procenter, og svaret vil muligvis være forskelligt fra de enkelte deltagere.

Holdet 1906-1909 var det hidtil største i seminariets historie. For første gang gjorde ledelsen et forsøg med dobbelte klasser. Så vidt jeg nu kan notere kammeraternes navne, var maksimumtallet 48, delt i 2 klasser, a og b. Men der gik snart svind i den store flok. Nogle gik fra af økonomiske grunde, sygdom og anden modgang standsede i enkelte tilfælde studierne en tid, så vedkommende måtte vente til næste omgang, og et par stykker gik til andre seminarier. Endelig var der nogle, der følte, de var kommen på en forkert hylde; de søgte andre græsgange, og i enkelte tilfælde har det tilsyneladende været deres held; de nåede videre, end en lærer almindeligvis når.

Ved overgangen til III kl. fandt seminariets ledelse, at vi nu var for få til at være delt i 2 klasser. Resterne af a og b blev nu lagt sammen, så a + b blev til een. 14 var gået fra, så af de 48 muligheder blev der kun 34, der tog den afsluttende eksamen 1909.

Tallet 14 melder sig igen, når vi i dag gør op, hvor mange kammerater fra 1909, der er gået bort i de forløbne år; 14 er afgået ved døden i dette halve sekel.

Af de 20 tilbageværende var 16 med til sammenkomsten i Nissum. 3 var forhindrede af sygdom, og een har aldrig sluttet sig til vor kreds. – Tre nissummitter, der havde været med i årene 1906-08, har altid trofast sluttet sig til os, og de var også med til vort stævne. Desuden var fru Skaarup, der nu i mange år har fulgt sin afdøde mands kammerater med interesse, mødt. Ved ægtefællers tilslutning blev vi ialt 27 deltagere. Ved festmiddagen var tallet steget til 32, idet lærer Maarbjerg, lærer Søndergaard (06) og frk. Søndergaard var indbudt,

Forreste række: Kjersgaard (død 55), Kolbæk Hansen (død 43), P. C. Bollerup.
2. række: Johs. Sørensen, Marie Madsen, f. Kirk, Anna M. Pedersen, Ellen Risbjerg Thom-
 sen, f. Damsgaard, Clara Lorenzen (død 20), Margrethe Kjersgaard, f. Andersen, fru lærer
 Olesen, Albertine Iversen (død 44), H. M. Skaanild, cand. Strom (død 38), lærer Gade-
 gaard (død 19).
3. række: C. Sønderkov (død 11), M. Enggaard, H. C. Pedersen (død), Risbjerg Thom-
 sen, J. Schmidt, J. Grusgaard, Aaberg (død 41), A. Strunge, J. H. Frederiksen, lærer Oluf
 Olesen.
4. række: Alfred Larsen (død 50), Basilius Jensen, lærer J. S. Jensen (død 38), R. M.
 Skaarup (død 45), Th. Jakobsen, P. A. Pedersen, R. Præstholm, lærer Helligsoe (død 51),
 Johs. Dal (død 48), P. Fløe Jensen, J. Bjergved (død 58), lærer Kirkegaard (død 46), H.
 Kr. Møller.
Ikke med på billedet: C. C. Nordborg (død 34), Niels Chr. Pedersen, P. Damgaard Pe-
 dersen (død 46) og A. C. Thøgersen.

og dertil kom fru Bisgaard-Kalhaves to døtre, der havde ønsket at hilse på deres moders kammerater ved denne lejlighed.

En af stævnets store oplevelser var det første møde med kamme-
 raterne ved sammenkomstens begyndelse. Ærøs eneste repræsentant,
 Frederiksen, var for første gang siden 27. juli 1909 i vor midte, og
 kun en enkelt af os havde hilst på ham i de 50 år. Bollerup havde kun
 få af kammeraterne set siden 25 års jubilæet. I disse tilfælde måtte vi
 tænke os godt om, før genkendelsens smil kom frem. Men lige så godt
 var det at hilse på dem, der mere stabilt havde kunnet – og villet –
 deltage i vore sammenkomster. – Takket være vor vandrebog, der
 den dag i dag støt cirkulerer, har vi kunnet vedligeholde forbindelsen
 og kendskabet til hinandens kår.

Højdepunktet i jubilæumsstævnet var, som det burde være, fest-
 middagen. P. A. Petersens magtfulde og indholdsrige festtale var i
 høj grad med til at berige vort samvær. Vi blev alvorligt konfronte-
 ret med vor situation, og sent vil vi glemme hans appel til os: Har vi
 fået livslektion lært?

Enggaard mindede os om vore kære afdøde kammerater og venner, og her blev vi påny stillet overfor vor situation: At skulle være beredte til at sige farvel.

Stævnet, der myndigt blev ledet af Th. Jakobsen, varede kun eet døgn. Vi blev derfor ikke så sammenrystede, som tilfældet har været ved 2 dages sammenkomster. Men tiden blev vel udnyttet til samtaler, mest i små grupper. Større udflugter var der ikke anledning til, men en rundgang på seminariet, ledet af lærer Søndergaard, gav vi os dog tid til. Kun lidt kunne vi her nikke genkendende til. Hvor forandret! – Men intet ak i denne anledning!

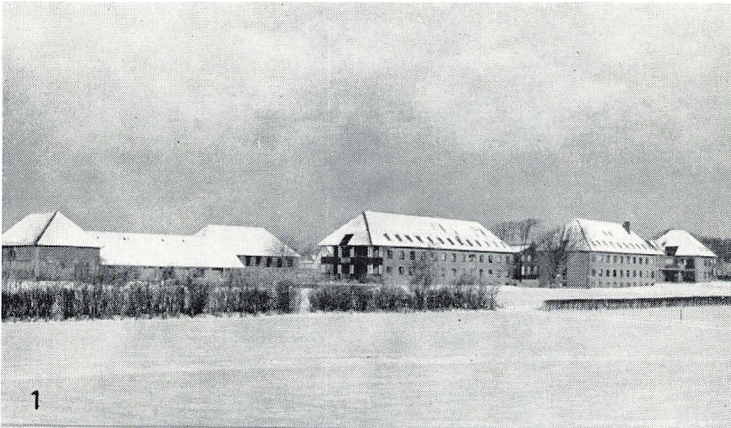
Vi var en stor og broget flok, der mødte på Nr. Nissum seminarium 1906. Nu var flokken bleven meget mindre – men endnu mere uensartet.

S. K. Risbjerg Thomsen.

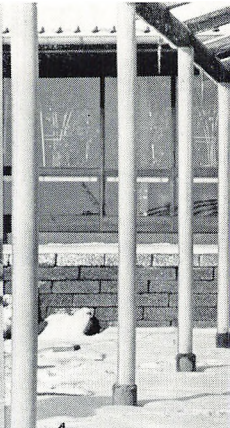
I en følgeskrivelse tilføjer forfatteren:

Tallet 48 er jeg ikke helt sikker på; der var nogle stykker, som kun var der i kort tid. Der var missionærspiranter, som jeg ikke har regnet med, og Søren Andersen. Han var der kun periodevis. De 14 bortdragne var: Munk-Poulsen, Hvid Simonsen, Vejebak, J. C. Nielsen, Holm Pedersen, Kr. Poulsen, (dim. 10), P. C. Larsen, Jespersen, Hess-Nielsen (dim. 10), Kirstine Nygaard, M. Damsbo, L. Bisgaard (dim. 10) og Eskild Nielsen (dim. 10).

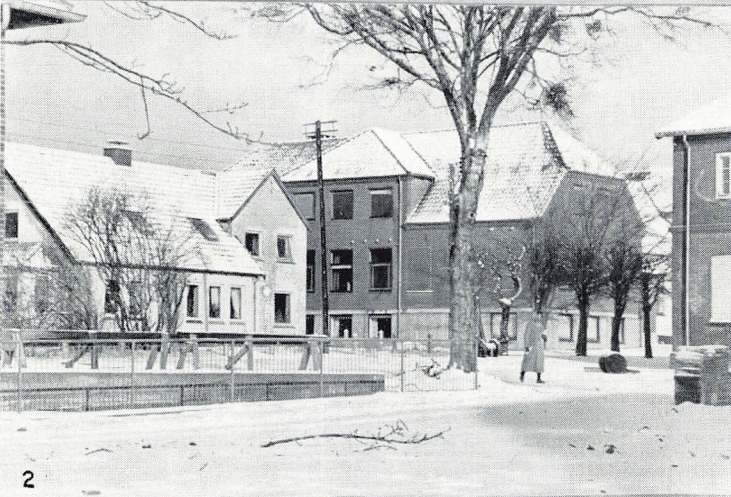
Til ovenstående: Søren Andersen tog 1. del 1908. Efter soldatertjenesten udvandrede han til Amerika, hvor han blev præst. En artikel om ham fra et amerikansk blad »Præst og Bananmand« har i sin tid været gengivet i »Dæmring«. – Munk-Poulsen udvandrede også til Amerika, hvor han blev dræbt, da han ville forsvare sin hustru mod et bølgeoverfald. – Hvid Simonsen blev dim. 1920 fra Odense og var i mange år lærer i Sønderby i Hornsherred. – H. Vejebak tog 1. del her 1908 og 2. del fra Odense 1910, var lærer i Tøllerød ved Haslev, død 1958. – J. C. Nielsen, senere fabriksarbejder i Brønderslev, fmd. for Arbejdernes Bibelkreds, død. – N. C. Jespersen blev socialinspektør i Esbjerg. Død. – Kirstine Nygaard, gift 1909 med Chr. Thorø (08). – Marie Damsbo, gift med L. Tonnesen (08), som døde 1953. – P. C. Larsen blev dim. fra Ribe 1913, men udvandrede senere til Amerika.

1

4

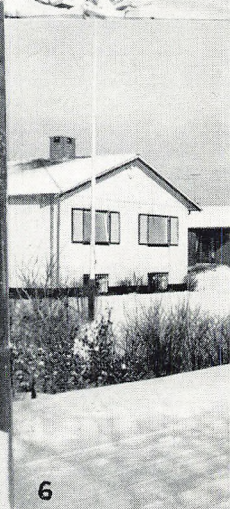
2

5

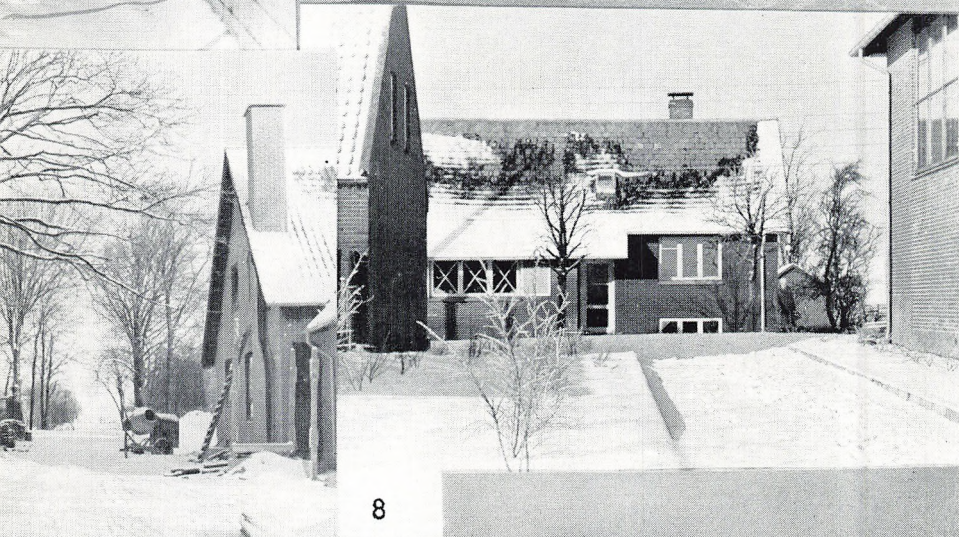
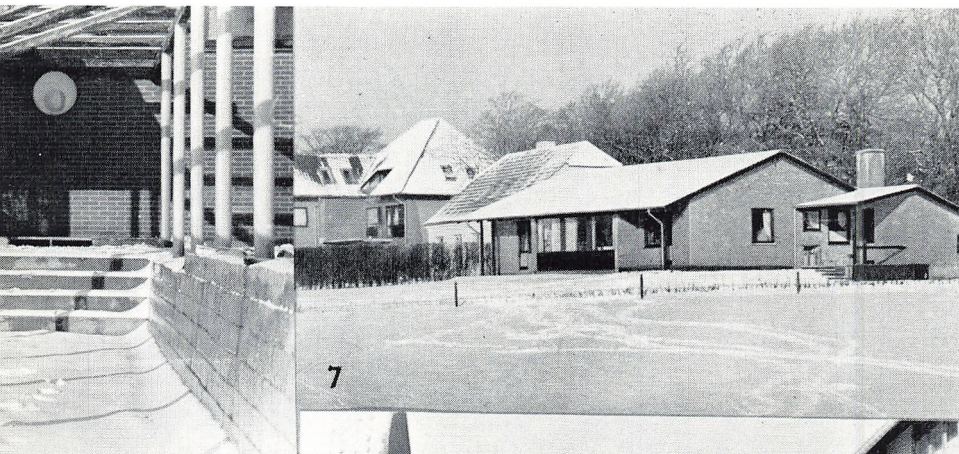
3

6

- 1) Det nye Hellas set fra Portgård mark.
- 2) Den gamle gymnastiksal er faldet, og det giver Home, Studiegården og Sparta i en ny synsvinkel.
- 3) Den gule gør sig stadig.

- 4) Pergolaen fra Elysium over mod
- 5) Rektorboligen med Borgen til venstre
- 6) Borumvejnen med nye huse og p
- 7) Fra Portgård mark mod Abraham

al og mellenbygning.

er (t. v. Porup og Koch.)
edellium (det hvide hus) og Troja.

8) Fra sportspladsen mod Borumvejen - Centralen, Præstevænge (lærer Maarbjerg)
og drengenes gymnastiksal.

9) Et kendt motiv - på to måder.

A

Forreste række fra venstre: Anna E. Mikkelsen, Magda D. Erikstrup, Else Hvid Hansen, Anna Birgit Stottrup, Elin Holl Jakobsen, Grethe Thastum, Lisbeth Damm Pedersen, Nina Rolle, Vera Holme Jensen, Anna Helene Bjerg, Inga Yde Hove.

2. række: lærer Chr. M. Christensen, fru lærer Christensen, lærer A. Koch, fru lærer Koch, lærer G. Eriksen, lærer Johs. Hejbol, rektor Hogel, fru rektor Hogel, forstander P. C. Gjelstrup, lærer H. J. Hansen, fru lærer Sørensen.

3. række: lærer M. Walter, lærerinde frk. E. Jensen, lærerinde frk. E. Larsen, fru lærer Walter, lærer Johs. Albertsen, fru lærer Albertsen, fru lærer Mojsgaard, lærer C. Mojsgaard, lærer P. Hansen, lærer Stig Rosenstand, lærer A. Tangsig Kristensen, lærerinde fru I. Tangsig Kristensen, lærer M. P. Sørensen, fru Helga Elisa Jørgensen, lærerinde fru H. Elbech Hansen, lærer Elbech Hansen.

4. række: lærer T. Ringgaard, fru lærer Ringgaard, lærer Jens Pedersen, fru lærer Pedersen, lærer S. Porup, fru lærer Porup, Sv. Aa. Bjerregaard Jensen, Grethe B. Højholt, Egon Naursgaard Mogensén, Asger Sand Christiansen, Orla Lindholm Olesen.

5. række: Erik E. Berthelsen, Ole Kjelstrup Jessen, Niels Petersen Bergholdt, Arnold Thomsen, John Klojgaard, Bengt Uhrbrand Bengtson, Chr. Frisch-Christensen, Kaj Marius

Årets dimittender

Ved Gunner Eriksen (43)

A

1. *Bengt Uhybrand Bengtson*, f. 11.4.1937 i Snedsted, søn af skomager A. Bengtson, Snedsted. Ansat i Ålborg.
2. *Niels Pedersen Bergholt*, f. 4.5.1937 i Ästrup, søn af syerske enkefru Elisabeth Bergholt, Bramdrup. Ansat i Struer.
3. *Erik Emil Berthelsen*, f. 24.8.1936 i Frederikshavn, søn af afdøde fiskeskipper Berthelsen, Frederikshavn. Gift med Anna Elisabeth Mikkelsen (59). Ansat i Assens ved Mariager.
4. *Anna Helene Bjerg*, f. 24.3.1937 i Nr. Nissum, datter af boelsmand Johannes Bjerg, Nr. Nissum. Ansat i Aulum.
5. *Henning Brask*, f. 27.7.1930 i Nr. Rind, søn af gårdejer Chr. Brask, Møldrups. Ansat i Torslev pr. Skovsgaard.
6. *Christian Frisch-Christensen*, f. 11.4.1937, søn af skoleinspektør E. Frisch-Christensen, Brædstrup (28). Ansat i Lyngby-Tårnbæk.
7. *Asger Sand Christiansen*, f. 12.9.1936 i Naur, søn af husmand Chr. Christiansen, Naur. Ansat i Vorgod.
8. *Magda Dorthea Erikstrup Nielsen*, f. 7.11.1936 i Hvornum ved Hobro, datter af afdøde landmand Jens Nielsen Erikstrup, Hvornum. Ansat i Sundby-Hvorup.
9. *Else Kristine Hvid Hansen*, f. 21.7.1936 i Nederby, Fur, datter af fisker Niels Hvid Hansen, Nederby, Fur. Ansat i Ejerslev.
10. *Inga Yde Hove*, f. 1.10.1932 i Ørum, Thy, datter af statshusmand Johs. Yde Hove, Bedsted. Gift med Leif Raymond Olsen (59). Ansat i Tommerup.
11. *Grethe Borup Højholt*, f. 8.3.1934 i Ø. Alling, datter af statshusmand Peter M. Højholt, Lundby pr. Allingåbro. Ansat i Hasseriis.
12. *Elin Høll Jakobsen*, f. 1.10.1937 i Vounlund pr. Kølkær, datter af gårdejer Albert Jakobsen, Vounlund. Ansat i Østerild.
13. *Kaj Marius Jensen*, f. 8.3.1932 i Aulum, søn af husmand Peder Jensen, Aulum. Ansat i Nykøbing Mors.
14. *Sv. Aage Bjerregaard Jensen*, f. 22.5.1937 i Århus, plejesøn af diakon Anton Madsen, Skjern. Gift med Grethe Jensen (59). Ansat i Tirstrup.
15. *Vera Holme Jensen*, f. 6.3.1938 i Skibbild, datter af førstelærer Herluf E. Jensen, Vorgod (36). Gift med Gert Wolsgaard Rasmussen (59). Ansat i Skjern.
16. *Ole Kjelstrup Jessen*, f. 5.10.1936 i Rindum, søn af hønseriejerske enkefru Marie Kjelstrup, Rindum. Soldat.
17. *Helga Elisa Jørgensen*, f. 18.2.1924 i Valsgaard, datter af uddeler Søren Jakobsen, Øster Hurup. Gift med tømrer Børge Jørgensen. Ansat på Helgenæs.

B

Forreste række fra venstre: Grethe Jensen, fru Birthe Adamsen, Karen E. Wiid Jakobsen, Ruth E. Ruge Jensen, Karna K. Andersen, Ingrid Espensen, Else Hornbak, Oda Ronnest Pedersen, Birgith Koldkjær Jensen, Karen Jensen, Ellen Marg. Andreasen.

2. række: lærer Chr. M. Christensen, fru lærer Christensen, lærer A. Koch, fru lærer Koch, lærer G. Eriksen, lærer Johs. Hejbøl, rektor E. Hogel, fru rektor Hogel, forstander P. C. Gjelstrup, lærer H. J. Hansen, Aase Bjørnholt Nielsen.

3. række: lærer M. Walter, lærerinde frk. E. Jensen, lærerinde frk. E. Larsen, fru lærer Walter, lærer Johs. Albertsen, fru lærer Albertsen, fru lærer Moisgaard, lærer C. Moisgaard, lærer P. Hansen, lærer Stig Rosenstand, lærer A. Tangsig Kristensen, lærerinde fru I. Tangsig Kristensen, fru lærer Sorensen, lærer M. P. Sorensen, lærerinde fru Elbech Hansen, lærer Elbech Hansen.

4. række: lærer T. Ringgaard, fru lærer Ringgaard, lærer Jens Pedersen, fru lærer Pedersen, lærer Soren Porup, fru lærer Porup, Jørn Kalleso Agger, Jens K. Mikkelsen Hummelshøj, Erik M. Hougesen, Leif Raymond Olsen.

5. række: Borge Adamsen, Jens K. L. Kieldgaard Jensen, Knud Jørg. Nielsen Nørby, Arne Søndergaard, Holger Dyrmosse Jensen, Har. Gammelgaard Madsen, Ove Koch, Niels

18. *John Kløjgaard*, f. 18.5.1937 i Frederikshavn, søn af købmand Ejnar Kløjgaard, Snedsted. Ansat ved Sindal realskole.
19. *Anna Elisabeth Mikkelsen*, f. 24.2.1934 i Ørding, datter af gårdejer Theodor Mikkelsen, Ørding. Gift med Erik Emil Berthelsen (59). Ansat i Assens ved Mariager.
20. *Egon Naursgaard Mogensen*, f. 23.3.1931 i Sevel, søn af arbejdsmand Carl Mogensen, Djeld pr. Vinderup. Ansat på Fur.
21. *Orla Lindholm Olesen*, f. 12.12.1937 i Hygum, søn af arbejdsmand Ejnar Olesen, Hygum pr. Klinkby. Soldat.
22. *Lisbeth Damm Pedersen*, f. 28.12.1937 i Drammelstrup, datter af førstelærer O. Johs. Pedersen, Tirstrup. Ansat i Grenå.
23. *Gert Wolsgaard Rasmussen*, f. 24.7.1936 i Randers, søn af snedker G. Rasmussen, Randers. Gift med Vera Holme Jensen (59). Ansat i Skjern.
24. *Daniel Risager*, f. 3.6.1936 i Fole, søn af gårdejer Søren Risager, Endrupskov pr. Gram. Soldat.
25. *Nina Rolle*, f. 25.7.1937 i Lemvig, datter af distriktsmontør S. Rolle, Struer. Ansat i Sæby.
27. *Anna Birgit Støttrup*, f. 20.10.1937 i Hvilsum, datter af husmand Arne Støttrup, Vammen. Gift med Henry Dahl, elev i III kl. Ansat i Gudum.
28. *Magnus Sørensen*, f. 8.6.1936 i Hjerm, søn af husmand Søren A. Sørensen, Hjerm. Soldat.
29. *Grethe Thastum*, f. 2.5.1936 i Krstrup ved Randers, datter af billedskærer Ragner Thastum. Søster til Jørgen Thastum (57). Ansat i Aulum.
30. *Arnold Thomsen*, f. 26.3.1936 i Tambøhus, søn af fisker Kresten Thomsen, Tambøhus. Gift med Elisabeth Ruge Jensen (59). Ansat i Ikast.

B

1. *Børge Adamsen*, f. 22.5.1929 i Øster Hornum, søn af folkepensionist Ole Adamsen, Øster Hornum. Gift med Birthe Madsen (59). Ansat i Fjellerup-Glæsborg.
2. *Jørn Kallesø Agger*, f. 21.12.1937 i Struer, søn af gartner Stephan Agger, Struer. Soldat.
3. *Karna Kirstine Andersen* (gift Pedersen), f. 20.9.1936 i Snedsted, datter af detailhandler Ingvar Andersen, Thisted. Ansat i Bedsted.
4. *Ellen Margrethe Andreassen*, f. 22.6.1927 i Thorshøj, datter af gårdejer Niels Andreassen, Thorshøj. Ansat i Nykøbing Mors.
5. *Ingvid Espensen*, f. 28.7.1936 i Gimsing, datter af gårdejer Immanuel Espensen, Gimsing. Ansat i Sejerslev.
6. *Mogens Leo Hansen*, f. 14.8.1930 i København, søn af styrmand Levis Redøhl Hansen. Gift 1957 med Karen Jensen, datter af cykelhandler Hans Jensen, Vodskov. Ansat som lærer ved Struer børnehjem.
7. *Else Hornbak*, f. 14.6.1937 i Holstebro, datter af socialinspektør A. Hornbak, Holstebro. Ansat i Nykøbing Mors.
8. *Erik Marinus Hougesen*, f. 12.4.1919 i Gjesing, søn af landmand Niels Hougesen, Vivild. Gift 1943 med Grethe Troelsen, datter af direktør Troelsen, Silkeborg. Ansat i Ikast.

9. *Jens Kristian Mikkelsen Hummelshøj*, f. 22.8.1931 i Stagstrup, søn af landmand Emil Hummelshøj, Stagstrup. Ansat i Ørum, Djursland.
10. *Karen Elisabeth Wiid Jacobsen*, f. 16.9.1936 i Tørring, datter af mekaniker Svend Oluf Jacobsen. Gift med Preben Norup Jacobsen (57). Ansat i Rønne.
11. *Birgith Koldkær Jensen*, f. 16.11.1937 i Holstebro, datter af chauffør Marius Koldkær Jensen, Holstebro. Ansat i Dalum, Odense.
12. *Grethe Jensen*, f. 12.2.1936 i Ljørring pr. Aulum, datter af husmand Johs. Jensen, Ljørring. Gift med Sv. Aa. Bjerregaard Jensen (59). Ansat i Tirstrup.
13. *Holger Dyrmosé*, f. 11.11.1936 i Fårbæk, søn af smedemester Victor Heyberg Dyrmosé Jensen, Tjørring. Ansat i Ålborg.
14. *Jens Kr. Lings Kjelgaard*, f. 6.12.1933 i Haunstrup, søn af førstelærer Niels Chr. Kjelgaard Jensen, Haunstrup (22). Ansat i Thyborøn.
15. *Karen Jensen*, f. 5.6.1954 i Timring, datter af afdøde landmand Holger Jensen, Timring. Ansat i Holstebro.
16. *Elisabeth Ruge Jensen*, f. 11.7.1936 i Herrup, datter af uddeler Carl Ruge Jensen, Herrup. Gift med Arnold Thomsen (59). Ansat i Ikast.
17. *Niels Hermann Kristiansen*, f. 29.8.37 i Vorning, søn af sognepræst P. B. Kristiansen, Borbjerg. Soldat.
18. *Birthe Adamsen* (f. Madsen), f. 12.11.1934 i København, datter af skræddermester Henry Madsen, Hellerup. Ansat i Fjellerup-Glæsborg.
19. *Harald Gammelgaard Madsen*, f. 11.6.1937 i Linde, Asp sogn, søn af førstelærer Carl Gammelgaard Madsen, Linde. Ansat i Vestervig.
20. *Aase Bjørnholt Nielsen*, f. 18.9.1936 i Estvad, datter af førstelærer H. E. Nielsen, Bjert, Vinderup (23). Ansat i Esbjerg.
21. *Knud Jørgen Nielsen Nørby*, f. 16.11.1932 i Holstebro, søn af afdøde maskinarbejder J. P. N. Nørby, Holstebro. Ansat i Thyborøn.
22. *Leif Raymond Olsen*, f. 11.6.1931 i Århus, søn af assurandør H. J. Siegfred Olsen, Kolding. Gift med Inga Yde Høve (59). Lærer ved Tommerup højskole.
23. *Oda Rønne Pedersen*, f. 24.10.1937 i Frederikshavn, datter af cykelhandler Chr. Pedersen, Frederikshavn. Gift med Karl Erik Nielsen (57). Ansat i Hasseriis.
24. *Finn Spencer Poulsen*, f. 23.4.1937 i Hurup, søn af repræsentant Spencer Poulsen, Herning. Soldat.
25. *Ernst Rasmussen*, f. 1.2.1937 i Andsager, søn af gårdejer K. Bernhard Rasmussen, Andsager. Soldat.
26. *Arne Søndergaard*, f. 9.11.1936 i Hals, søn af gårdejer Evald Søndergaard, Hals. Soldat.
27. *Keld Thidemann*, f. 21.3.1937 i Padborg, søn af toldkontrollør Peder Emil Jensen Thidemann, Esbjerg. Ansat i Ålborg.

Af årets dagbog

Ved J. Søndergaard Jacobsen (06)

Ansættelser

14. Molly Mølgaard, Hestbæk, li. v. Gudum Centralskole.
15. Gerh. Hejbøl, ol. i Tarm.
16. Christoffer N. Andersen, Handest, el. i Røgild v. Brovst.
17. S. A. Tordrup, ledende skolepsykolog i Gentofte.
19. N. A. C. Vad, Kvols, 1.l. i Thorup-Sdr. Vinge.
20. K. J. Holdgaard, 1.l. i Sejersminde, Vestervig.
20. K. R. Lauritsen, skoleinspektør i Sdr. Bjært.
23. Aage G. Lastrup, ol. i Tarm.
24. Aksel Moeslund, ol. v. Gudum Centralskole.
25. Martin G. Jensen, ol. i Sdr. Bjært.
28. E. Feisch-Christensen, skoleinspektør i Brædstrup.
28. Ole Mundbjerg Laursen, kml. i Holstebro.
29. Henry Krogsgaard, 1.l. v. Sejerslev Centralskole.
29. Ejnar Karlo Johansen, konsulent for særunderv. i Thisted amt.
29. E. Chr. Pedersen, Bedsted, 1.l. i Sønderhaa.
30. Alfred Fredbø, ol. i Vejlbj-Risskov.
32. A. Granum-Jensen, 1.l. i Thiset v. Århus (1958).
33. E. Abrahamsen, ol. v. Gudum Centralskole.
33. Agnes Vestergaard, Hvide Sande, li. i Hemmet.
35. Kr. Lebech, skoleinspektør i Stoholm.
36. Aksel G. Bendtsen, ol. i Tarm.
36. Harry Møller Pedersen, skoleinspektør i Hedehusene.
36. Johs. Schjørring, viceinspektør i Herning.
36. P. Rs. Petersen, Ommel, 1.l. i Nørreremark, Marstal.
36. C. O. Rauff, Hjordkær, ol. i Åbenraa.
37. Axel Jensen-Gadegaard, l. i Øster Assels.
37. Axel Øye, skoleinspektør v. Vangeboskolen i Søllerød.
37. Christiane Jensen, f. Gade, kmli. i Struer.
38. H. Bernt Jensen, ol. i Struer.
39. Sv. E. Abrahamsen, seminarielektor i Nr. Nissum.
39. Charles E. Jakobsen, konsulent for særundervisningen i Esbjerg.
39. Karl A. Taasti, V. Velling, ol. i Langaa.
39. Kr. Sidelmann, ol. Frederiksberg.
40. Thomas Johansen, Herning, skoleinspektør v. Nørrelands-skolen, Holstebro.
40. Paul H. Sørensen, Bjerregaard, l. i Hvide Sande.
41. Margrethe Christensen, ol. i Galten-Vissing.
41. Chr. Ralund, ol. i Lyngby-Taarbæk.
41. Kristian Schriver, skoleinsp. i Aulum.
42. Bodil Abrahamsen, li. v. Nr. Nissum Seminarium.
42. Gunnar Jensen, Vejle, skoleinsp. i Snedsted.
42. Johs. Tanghøj, skolepsykolog i Vejle.
43. Ellen Bruun, viceinspektør i Herning.
43. Edvard Fonsmark, adjunkt ved Marselisborg Seminarium.

43. Frederik Kastberg, viceinsp. i Holstebro.
43. Eva Johanne Ladekær Christensen, lektor v. Nr. Nissum Sem.
43. Jørgen Oluf Jørgensen, realskolebestyrer i Hurup.
43. Kr. Toft Nielsen, 1.l. i Mejrup v. Holstebro.
44. Evald Berg Winkler, Skovsborg, 1.l. i Ramsing, Salling.
44. Yrsa Winkler, Skovsborg, li. i Ramsing.
46. A. Egon Knudsen, skoleinsp. i Ansager.
48. C. Em. Christensen, skoleinsp. i Hellevad-Ørum.
49. Knud Moesgaard Pedersen, Giver, kml. i Viby J.
50. Anna M. Moesgaard Pedersen, Giver, kmli. i Århus.
50. Mads Kr. Kristiansen, l. i Føllenslev-Særslev.
51. Villy Christensen, adjunkt v. Nr. Nissum Seminarium.
52. Harry G. Gaardmark, Etterup, 1.l. i Tapdrup v. Viborg.
52. Ellen Kristiansen, f. Jensen, li. i Føllenslev-Særslev.
52. Ejnar Madsen, Tapdrup, 1.l. i Gaarslev pr. Børkop.
53. Arne Toft Hansen, Lemvig, l. i Albæk, Vendsyssel.
53. Karen Margrethe Pedersen, kmli. i Herning.
54. Aksel Christiansen, Nykøbing M., l. i Suldrup pr. Støvring.
54. Jens Rosendal, Brøndbyerne, l. i Thorsager-Bregnet.
54. Edna Gorette Sørensen, f. Nikolajsen, li. i Donslund.
54. Hans Vinther Sørensen, Skivholme, 1.l. i Donslund.
55. E. Habekost, Skagen, l. i Mejrup.
55. Viggo Jensen Haar, kml. i Vejle.
55. Leo Johs. Vollesen, kml. i Taarnby.
56. Birgit Hvas, f. Skadborg, li. i Stouby.
56. Carl Hvas, l. i Stouby.
56. Malthe Dalsgaard Hansen, Agerup, el. i Ronnum, Kibæk.
56. Morten Kr. Arentsen, l. i Taulov.
56. Aasa Visgaard Christensen, li. v. Vejrum sdr. skole.
57. Hans Peter Ulf, l. i Koldby.
57. P. Thorleif Andersen
57. Bent Houkjær, 1.l. v. Spanager Børnehjem pr. Skensved.
57. Edith Wang Dalgaard, li. i Vinderup.
57. Maria Gjelstrup, kmli. i Herlev.
57. Asta Munk, li. i Nykøbing M.
57. Karen Lisbeth Zink Steenberø, f. Christensen, li. i Herlev.
57. Georg B. Dreessen, asp. i Ansager.
57. Margrethe K. N. Lyngs, li. i Lyngs.
58. Kirsten Ladekær Hansen, Struer, li. i Husby pr. Ulfborg.
58. Elvin Jakobsen, asp. i Sundby-Hvorup.
58. Peter Holst Thomsen, tml. i Vamdrup.
58. Niels Braad Andersen, Tørring, kml. i Snedsted.
58. Gerda Andersen, f. Dichmann, Tørring, kmli. i Snedsted.

Viede

46. Anna Kathrine Birkedal Nygaard og lærer Frode Dan Kofoed Rasmussen, Ålborg, 21. jun.
54. Vagn Evald Christensen og
58. Ellen Havskov Kristiansen.
56. Poul Andersen og Birthe Abeline Nielsen, Skjern, 26. sept.

Andet

02. A. Aagaard Poulsens erindringer fra Kina »Under fremmede himmelstrøg«. DMS' Forlag.
04. Math. Christensen m. fl.: Ny udgave af »Arvesølv« med noder.
23. Steffen Steffensen: »De' æ skjøn i æ Enng'«, ny udgave på Christensens Forlag, Struer.
43. Edvard Fonsmark, faglærer-eksamen i geografi.
51. Villy Christensen, cand. psyk.
53. Christa Knudsen, Tanganyika, hjemme på orlov til sept. 1960.
53. Lars Busk Sørensen har udsendt en digtsamling på Gyldendals Forlag.
- Sem.: Et nyt elevblad »Helleneren«.

Afsked

12. Chr. Winther, Rødding, med pens. 31/3.
14. C. F. Michelsen, Lundby, med pens. 31/7.
15. S. B. J. Konrad, Vindblæs, med pens. 31/5.
38. H. Houlberg Kristensen, Rislev, uden pens. 31/10.
39. Idun Houlberg Kristensen, Rislev, uden pens. 31/10.
47. E. Kræmmer Pedersen, Emb, med pens. 31/5.
52. Marie Stenbæk Holmgaard, Videbæk, uden pens. 31/7.
54. Martin Feldborg Nielsen, Sorterup-Ottestrup, uden pens.
10. L. Emil Christensen, fh. Varde, 20. maj.
11. M. J. Pilgaards enke, Andrea, f. Nikolajsen, 8. marts.
14. N. P. E. Husted, fh. Aalkjær, Lihme, 5. dec.
14. J. K. Kristensen, Iller, 30. april.
17. Emil Christensen, fh. Hjerik i Salling.
17. Søren Jensen, fh. Hasseris, 7. april.
24. Karl Vilhelm Andersen, Opperty i Salling, 29. okt.
26. Rikardt S. Tingsgaard, København, 20. juli.
53. Krista Kirk Andersen, f. Ladekjær, Langaa, 18. maj.

Døde

01. J. Chr. Eriksens enke, Kristiane, f. Frandsen, 13. marts.
05. Karl V. Poulsen, Torsted ved Horsens, 29. jan.
- Sem.: Birger Risager, 3. kl., 23. juli, dræbt v. en vekselstrømsulykke.
- Sognepræst Poul Hjorth Langes hustru, fru Signe Lange, død på Holstebro sygehus 3. november, begravet på Nr. Nissum kirkegård 9. november.

INDHOLD

KNUD EELS MALERI AF FORSTANDER P. C. GJELSTRUP Fotograferet af <i>Sv. E. Abrahamsen</i> (39).....	2
CENSORER I SKIFTENDE TIDER Af forstander <i>P. C. Gjelstrup</i>	3
40 ÅR PÅ NR. NISSUM SEMINARIUM Af lektor <i>H. J. Hansen</i>	14
LIDT OM MELLEMFOLKELIG FORSTÅELSE Af lektor <i>Chr. M. Christensen</i>	20
FRA EN LÆRERS HVERDAG Af kommunelærer <i>Aage B. Vindum</i> (53).....	27
NOGET OM AT KOMME PÅ ET ANDET SEMINARIUM, OG HVORDAN DETTE OPLEVES Af lektor <i>Edw. Fonsmark</i> (43).....	28
TO DIGTE Af kommunelærer <i>Lars Busk Sørensen</i> (53).....	31
ÅRSBERETNING 1959 — TALE VED ÅRSMØDET Af rektor <i>E. Høgel</i>	33
50-ÅRS STÆVNEN Af førstelærer <i>S. K. Risbjerg Thomsen</i> (59)	39
FOTOMONTAGE Ved lektor <i>Sv. E. Abrahamsen</i>	42
ÅRETS DIMITTENDER Ved <i>Gunner Eriksen</i> (43)	44
AF ÅRETS DAGBOG Ved <i>J. Søndergaard Jacobsen</i>	49

1959